

Uredništvo - uprava: Ljubljana, Kopitarjeva 6. Telefon 4001-4004
Mesečna naročnina 18 lit., za izosmetvo 31,50 lit.
Ček, vrn. Ljubljana 10.050 za naročnino in 10.504 za izosmetvo
Zastopstvo za oglaševanje: UPI S. A., Milano

SLOVENECE

Naročite se čimprej na
SLOVENECEV KOLEDAR
da ne boste ostali brez slejati

DECEMBER 1943

23

CETRTEK

Andauernde harte Kämpfe im Osten

Auf der Krim Sowjetbataillon vernichtet - Weiterer deutscher Vorstoss bei Kirowograd - Frontlücke bei Retschiza durch eigenen Angriff geschlossen - Feindangriffe bei Witebsk und Nowel abgewiesen - Abflauen der feindlichen Angriffe in Süditalien - Bei Sizilien zwei feindliche Handelsschiffe durch deutsche Kampfflugzeuge schwer beschädigt

DNB. Aus dem Führerhauptquartier, 22. Dezember. Das Oberkommando der Wehrmacht gibt bekannt:

An der Nordfront der Krim wurde ein angreifendes Sowjetbataillon eingeschlossen und vernichtet.

Gegen den Brückenkopf von Nikopol und die Front südwestlich Dnjeprpropetrovsk blieben erneute heftige Angriffe des Feindes ohne Erfolg.

Südöstlich Kirowograd stiessen unsere Truppen weiter vor. Vom 5. bis 21. Dezember wurden allein im Bereich eines hier angreifenden Armeekorps 7309 Gefangene eingebracht, 274 Panzer und 306 Geschütze aller Art sowie zahlreiche andere Waffen erbeutet oder vernichtet.

Im Raum nordöstlich Schitomir wehrten unsere Truppen starke feindliche Gegenangriffe ab und zerstörten 37 Sowjetpanzer.

Nordwestlich Retschiza führte ein eigener Angriff in schwierigem Gelände nach Überwindung zähen Widerstandes der Sowjets zur Schliessung einer Frontlücke. Die Masse einer feindlichen Gardegeschützen-Division wurde dabei zer schlagen. Zahlreiche Gefangene und umfangreiche Beute wurden eingebracht.

Im Raum nördlich und östlich Wi-

tebsk scheiterten wiederholte Durchbruchversuche des Feindes in schweren wechsellöfenden Kämpfen. Örtliche Einbrüche wurden bereinigt oder abgerie gelt. An einigen Einbruchsstellen wird noch gekämpft. Die Sowjets verloren an diesem Abschnitt 20 Panzer.

Auch nordwestlich Nowel wurden heftige Angriffe des Feindes abgewiesen.

Aus dem hohen Norden wird lebhafter beiderseitiger Stossrupptätigkeit gemeldet. Aufklärungsversuche der Bolschewisten scheiterten unter hohen Verlusten für den Feind.

In Süditalien flauten die feindlichen Angriffe an der Adriatischen Küste wieder ab. Schwächere Vorstösse im Abschnitt von Ortona wurden abgewie sen. An der übrigen Front verlief der Tag bis auf erfolglose feindliche Stossrupptätigkeit ruhig.

Im Seegebiet von Sizilien be schädigten deutsche Kampfflugzeuge 2 feindliche Handelsschiffe mittlerer Grös se durch Bombentreffer schwer.

Einzelne feindliche Flugzeuge warfen in der vergangenen Nacht Bomben in Westdeutschland.

Deutsche Flugzeuge führten in der Nacht zum 22. Dezember Störangriffe gegen Südostengland durch.

Hudi boji na vzhodu trajajo

Na Krimu uničen sovjetski bataljon - Nadaljnji nemški sune k pri Kirovogradu - Pri Rečici z lastnim napadom zamašena luknja v bojni črti - Sovražni napadi pri Vitebsku in Nevelu zavrtnjeni - Popuščanje sovražnih napadov v južni Italiji - Pri Siciliji so nemška bojna letala težko poškodovala dve sovražni trgovski ladji

Führerjev glavni stan, 22. dec. DNB. Vrhovno poveljstvo oboroženih sil javlja: Na severnem bojišču Krima je bil nek napadajoči sovjetski bataljon obko ljen in uničen.

Ponovni siloviti sovražnikovi napadi proti mostiču Nikopol in bojišču ju gozhodno od Dnjeprpropetrovska so ostali brezuspešni.

Jugovzhodno od Kirovograda so na še čete dalje napredovale. Od 5. do 21. decembra je bilo zgolj na področju ene ga tukaj napadajočega armadnega zbora dovedenih 1300 ujetnikov, zaplenjenih ali uničenih 274 oklepnikov, 306 topov vseh vrst ter številno drugo orožje.

Na področju severovzhodno od Zito mira so odbranile naše čete močne so vražne protinapade in uničile 37 sovjet skih oklepnikov.

Severovzhodno od Rečice smo z na šim napadom na težavem ozemlju po zlomitvi žilavega sovjetskega odpora za mašili luknjo v bojni črti. Jedro neke so vražne divizije gardskih strelcev je bilo pri tem razbito. Dovedeni so bili številni ujetniki in obsežen plen.

Na področju severno in vzhodno od Vitebska so se izjavili ponovni so-

vražni predorni poizkusi v težkih izpre memb polnih bojih. Krajevni vdori so bili očiščeni ali zajezeni. Na nekaterih vdo rih mestih so se boji. Sovjeti so izgubili na tem odseku 20 oklepnikov.

Tudi severozapad, od Nevela so bili zavrtnjeni siloviti sovražni napadi.

Z Arktida poročajo o živahnem obo jestranskem delovanju napadalnih čet. Iz vidniški boljševiski sunki so se izjavili s hudimi izgubami za sovražnika.

V Južni Italiji so ponovno popu stili sovražni napadi ob Jadranski obali. Slabotnejši sunki na odseku pri Ortoni so bili zavrtnjeni. Na ostalem bo jišču je potekel dan razen brezuspešnega delovanja sovražnikovih napadalnih čet mirno.

Na morju pri Siciliji so nemška bojna letala težko poškodovala z bom bami zadetki dve sovražnikovi trgovski ladji.

Posamezna sovražna letala so metala v pretekli noči bombe na zahodno Nemčijo.

Nemška letala so izvedla v noči na 22. december nadlegovalne napade proti jugovzhodni Angliji.

Težak poraz terorističnih bombnikov

Berlin, 22. dec. DNB. V ponedeljek so doživeli Angličani in Amerikanci izredno črn dan pri svojih terorističnih napadih na severna in jugovzhodna nemška mesta Bremen, Frankfurt na Meni in Mannheim. Nemško vojno poročilo je že javilo po do sedanjih delnih ugotovitvah sestrstitev 98 angloameriških letal, od tega 89 štrimo tornih bombnikov. Tako so Angloameri kanci ponovno zgubili okoli 900 mož le talskega osebja.

Ta uspeh nemške letalske obrambe so omogočile dobre vremenske razmere nad zahodno Evropo. Nemški dnevi in nočni lovci so ugneli nastopiti v velikem šte vilu in napasti sovražne oddelke, ki so prejšnji teden prileteli nad Nemčijo ve činoma le ob slabem vremenu.

Nemški lovci so v velikem številu na padli ameriške bombnike, ki so prileteli podnevi, in jih zapletli v ogorčene letal ske bitke nad Nemškim zalivom in za hodno Nemčijo. Številni nočni lovci so do segli dvojne sestrelitve že pri poletu an gleških bombnikov. Nemški nočni lovci imajo vitezkega križca major Herget je v 50 minutah sam sestrelil 6 sovražnih terorističnih bombnikov, od tega 4 pri napadu na Frankfurt. Številne protiletal ske baterije so posegle učinkovito v le talske bitke in tudi baterije žarometov so dokaj prispevale k temu novemu po razu angloameriških terorističnih letalcev. Kakor pri vseh sličnih terorističnih napa dih je računati, da je veliko število so vražnih letal utrpelo tudi težke poškodbe in so pri odletu strmoglavila ali bila pri pristanku uničena. Tako je v resnici šte vilu zgubljenih sovražnih letal še občutno večje kot dosedanje število, omenjeno v vojnem poročilu.

Angličani in Amerikanci so se ob pogle du na svoje vračajoče se ostanke letal skih jat epet lahko vprašali, ali se izpla ča takšna žrtve za doseženo razrušitev stanovanj, cerkva in kulturnih spomeni kov.

Velike izgube komunističnih tol p v vzhodni Bosni

Berlin, 22. dec. T. Cistilni nastopi nemških čet na področju vzhodne Bosne so prinesli nove uspehe. Uničili in raz bitli so komunistične tolpe v jačini od 12.000 do 15.000 mož. Napram malenkostnim nemškim izgubam so imele tol pe zgolj pri tem nastopu 2026 mrtvih, nad 4000 ranjenih, 2668 ujetih; zaplenje nih pa je bilo 107 strojne, 58 metalecv min, 24 topov in protiolepnih topov, večje število motornih vozil, nad 500 ko njev ter ogromne količine streliva in pa ostalega vojnega gradiva.

Berlin, 22. dec. T. Nemška bojna strogglava letala so presenetljivo napa dila močne komunistične tolovajske skupi ne v Vzhodni Bosni. Navzlic neugodnim ozemelskim in vremenskim razmeram so uspešno napadla posebno motorizirane kolone, mostove in odprna gnezda v go rovu. Bežeče tolpe, ki se skušale uiti obkolitvi in popolnemu uničenju, so utr pele visoke krvave izgube. Posebno pri prehodu preko Tare so bile tolovajske kolone uničujoče zadete.

Razpad v degaullovski vojski

Pariz, 22. dec. DNB. Francoski pol kovnik Malez je zbehal iz disidentske ga tabora v Alžiru in prispel v Tanger.

Malez je bil šef za obnovo de gaullovke vojske. Vzrok za njegov beg je boljšeizviranje disidentskega odhoda. Po »Matinuc« je izjavil Malez po svojem prihodu v Tanger: Pri di sidentski vojski se kažejo močni znaki razpada, kajti na povelje komunisti je bila večina aktivnih častnikov, ker so jih smatrali za nezanesljive, odpu ščena. Edini pravi činitelj je 50.000 marksistov, ki so bili izpuščeni iz kon centracijskega taborišča in stojijo se da pod poveljstvom Martyja. Giraud je poskušal poseči vmes, toda ni mo gel ničesar opraviti. Prav tako stanje vlada pri policiji, kjer pripada 9 de setin policistov komunistični stranki.

Mir v Boliviji

Buenos Aires, 22. dec. T. Iz države izgnani bivši bolivijski predsednik gene ral Penjaranda je že prispel v čilsko luko Arico. Ni še znano, kam se bo od tu podal.

Tako v bolivijski prestolnici La Paz, kakor tudi v pokrajinskih vladah popoleh mir. Vlada je demantirala v izoemstvu krožeče govorice, da je v teku proti revolucija. Kositni rudniki so začasno zastraženi.

Resnična nevarnost

Pod različnimi vidiki gledajo ljudje na komunizem. Nekateri vidijo v njem zgolj politično gibanje, težnjo proletariata po oblasti, drugi izraz neurejenih social nih razmer, tretji pa ga sploh ne vidijo, temveč pravijo, da pomeni komunizem le propagandno geslo. — Nobeno teh mnenj ne izraža stvarne sodbje o komu nizmu, a najbolj škodljivo je tretje, ki si zapira oči in ušesa pred nevarnostjo. Komunizem ni namreč zgolj politično gi banje, je vseobča, totalitarna zamisel dra žabnega življenja, spravnitev temeljnih vrednot, na katerih je zgrajena krščanska kultura evropskih narodov; tudi ni le iz raz neurejenih socialnih razmer, ki so komunizmu le povod njegovega prizade vanja, a nikakor ne pravi vzrok. Pravi vzrok je treba iskati v neurejeni človeški notranjosti, v borbi med počelom zla in počelom dobrega. Komunizem je morda prvo gibanje v zgodovini, ki se je v toliki meri približalo bistvu zla, ga privzelo kot svoj program in ga z besnim fanatizmom skuša vzbuditi k življenju. Zakaj, s kak šnimi nameni, to je težje vprašanje. Nam zastopuje, da se pripravimo o resničnosti tega programa in se ob njem zamislimo. Prav zato pomeni komunizem resnično in največjo nevarnost sedanjih časov, ker je njegov program program zla, ki razteza svoje mreže čez vsa Evropa in čez ves svet. Njegova nevarnost je toliko večja, ker predstavlja zunanega in notranjega sovražnika hkrati. Temeljna dolžnost Slovencev je, da še temu programu zla upro predvsem na domačih tleh in s tem najbolj učinkovito sodelujejo v skupnem naporu evropskih narodov, da se dokonč no stre komunizem in odstrani njegova nevarnost.

Turčija si želi miru

Istanbul, 21. dec. DNB. Časopis »Tasvir-i Efkare« se bavi z izvajanjem Reuter jevega vojnega dopisnika, ki pravi, da Anglija Turčiji v primeru vojne sploh ne more pomagati, ker so Egejski otoki zasedeni od Nemcev. Časopis podpira voljo Turčije, živeti v miru. Edina želja Turčije je ponovna vzpostavitev Sirije in Iraka, katerih usoda izredno zanima Tur čijo. Ob koncu pripominja časopis, da vzdržuje Turčija prijateljske odnose z vsemi državami ter da je v korist tur škega naroda, če to prijateljstvo goji.

Angloameriški uničevalni načrti

Vigo, 22. dec. T. Ameriški strokovni list »American Aviation« daje značilna pojasnila o angloameriških načrtih v pri meru angloameriške zmage. Ti načrti predvidevajo popolno uničenje nemške trgovine in prometa. Churchill in Roose velt sta bila sklenila na quebeški konfe renci, da do tem časa uničita tudi nemško civilno letalstvo in to tako v notranjosti Nemčije kakor na inozemskih progah. Poštno, potniško in prevozno letalsko službo morajo izključno prevzeti anglo ameriške družbe. — Razumljivo pa tudi nemško letalsko orožje ne sme več dalje obstojati.

Kratka poročila

Madrid, DNB. Državni poglavar gene ral Franco je podelil poveljniki sinje di vizije generalu Estebanu Infantesu voja ško svetinjo za posameznike, ki je po lo vorjemem vencu San Fernando najvišje špansko vojaško odlikovanje.

Benetke, DNB. Angloaksonski terori stični napad na Padovo je imel za posled ico, da se je 2.869 delavcev neke to varne pri Mestru korporativno prijavilo v fašistično republikansko stranko. Če prav je bil rok za nove sprejeme v etran ko že potekel, bo generalni tajnik ugodil želji tega delavstva.

Stockholm, 21. dec. DNB. Iz nekega newyorskega poročila švedskega lista »Svenska Dagbladet« je razvidno, ka ko si predstavlja Moskva svoj položaj v londonski komisiji, ki naj bi obrav navala bodoči novi evropski red. Sovjetska Rusija je baje predlagala, naj bi bilo v londonski komisiji za stopanih vseh 16 v Sovjetski zvezi združenih republik, med njimi tudi baltske. V Washingtonu so mnenja, da tega predloga ne morejo sprejeti, ker bi Moskva na ta način prevladala vso komisijo ter bi način obnavlala vso priznanje svojih teritorialnih zahtev.

Berlin, 21. dec. DNB. Je izvedela, da je napad severnoameriških letalcev na bolgarsko prestolnico Sofijo dne 20. de cembra zahteval zelo veliko število ran jenih in mrtvih med mestnim prebival stvom. Bolgarski lovci so sestrelili štiri napadajoča letala.

Berlin, 21. dec. DNB. Dne 18. decem bra je v starosti 75 let umrl viceadmiral Ludvig von Reuter. Njegovo ime bo os ta lo v zgodovini stalno na častnem mestu. Zakaj on je bil tisti mož, ki bi moral po nesrečnem koncu prve svetovne vojne izročiti Angležem nemško mornarico in ki jo je v novembru leta 1918 pripeljal v luko Scapa Flow. Da ne bi slavne nem ške vojnne ladje prišle v roke sovražniku, je v dobi, ko se je Nemčija nahajala v največji slabosti, dne 21. junija 1919, iz vršil svoj že davno nameravani sklep ter jo je potopil v britanski internacijski luki. To dejanje je že takrat vzbudilo v vsem svetu najmočnejšo pozornost.

Amsterdam, DNB. »Exchange« Tele graph« javlja iz Alžira, da je bil general Juin imenovan za poveljnika novoosno vanih de gaullovskih ekspedicijskih čet.

Značaj današnje pomorske vojne

Berlin, 21. dec. DNB. Nemški list »Deutsche Allgemeine Zeitung« je pri nesel članek svojega mornariškega so delavca kontreadmirala Gadowa z naslo vom »Značaj današnje pomorske vojne«. Pisec navaja v pričetku pesimistične be sede angleškega izvora, »da se vsaka vojna prične s tehniko in z izkustvi prejšnjih vojn, ter ugotavlja, da so bile te besede vsaj v suhozemski vojni ovržene z uvelod taktike oklepnih klinov, ob koljevalnih bitk, s prodorom Maginotove črte, s padalskimi napadi ter z mnogimi drugimi stvarmi, za kar vse je moral na sprotnik plačati drago solnino. V vojni na morju je Nemčija sicer tudi gradila na izkustvih prejšnjih vojn. Strateško je polagala vso važnost na boj proti pomor skim zvezam, ki ga je praktično in teh nično razvila v sijajne uspehe atlantske bitke. Sovražnik je na morju dolgo za ostajal s svojo obrambo ter je utrpel težke izgube preko 34 milijonov ton, ki so imele vkljub mrzlični graditvi ladij posledice v njegovem prehranjevalnem položaju in pri oskrbovalnih možnostih. Kontreadmiral Gadow poudarja, da ni kakor ne smemo zanikati izpremembe, ki je tozadevno nastala. Obramba proti podmornicam sili k različnim izpre membam, ki so v teku. S tem pa se je izpremenila tudi skupna slika, zakaj so vražnik je prešel iz obrambe svojih pomorskih zvez v napad. Sedaj so Nemci v obrambi, ne da bi pri tem ustavili ofenzivo. Kontreadmiral navaja Clause witzve besede »obramba je sama na sebi najmočnejša oblika vojskovanja«, in pripominja, da to velja tako za položaj v Evropi kot na Tihem morju. Ogromna področja so bila zavzeta ali zasedena. Sedaj je naloga sovražnika, da jih po novno osvoji in da prodre do osrednjih postojank moči. Letalstvo je na morju enako močno napredovalo, kot v takti čnem in operativnem boju na zemlji. Znano je, da so Angloamerikanci prešli k množestveni gradnji letalonosilk. Toda vse te ladje, s katerimi sta razpolagali

Anglija in Amerika ob vstopu v vojno, so skoraj popolnoma uničene. Poleg upo rabe letalonosilk pri ladijskih spremlja vah, kjer je njih uspeh nedvomen, pri ha ja v poštev še uporaba pri napadih na sovražno evropsko in vzhodnoazijsko pod ročje. Zlasti na slednjem pa je obramba tako močna, da je prav tu najbolj raz vidno, kako se je spremenila pomorska vojna. Že ob priliki japonskih zmag pri Kuantunu, pri Javi in v Arafurskem morju smo se navadili govoriti o pomor skih bitkah in zračnih bitkah. Takrat so bile uničene vse pomorske sile držav bloka ABCD. Zgrajena so morale biti nove, ki so morale biti spremenjene ter preusmerjene vsled novega načina voje vanja. Sedaj stoji v ospredju izvajanje izkrcavanja. Letalstvo je prvo ter skuša izvajati zračno nadmočje, da bi potem z močnim ognjem težkih bojnih sil lahko omogočilo izkrcavanje in oskrbo. Letalo, ki ga vodijo mornarji, je postalo resni čen činitelj v pomorski vojni, nihče pa ne more reči, ali je to že višek ali le uvod v borbo. Oboje je mogoče. Kontre admiral Gadow je zaključil: »V Sredo zemskem in v Severnem morju je po ložaj podoben položaju na Pacifiku. Dočim je tam zaščita ladijskih spremljav in na pad nanje prešla močno v roke zračnega orožja, smo videli, da je pri izkrcavanjih na Siciliji in v Salernu vsled popolnega pomanjkanja italijanskega letalstva in vsled nezadostnih nemških sil napadajoči mornarici najprej uspelo prodreti. Nato pa se je zopet uveljavilo obrambno le talstvo ter je sovražni oskrbi samo v no vemberu zadalo tri težke izgube, dočim so se pomorske edince zelo uspešno uveljavile v otoški vojni. Z naraščajočo sovražnikovo potrebo po oskrbovanju ra ste tudi pomen izgub ter vidimo, da se tudi tukaj pomorska vojna nahaja pred težkimi, ki jim verjetno ni dorasla. To pa, da je zgubila svoj najmočnejši uče nek, namreč blokado, že v začetku, je postalo njeno največje razočaranje in največja obremenitev.«

Velike sovražne izgube v Italiji

Berlin, 22. dec. DNB. Pri bojih na južnoitalijanskem gorskem bojišču ima nasprotnik, ki vedno znova naskakuje nemške gorske postojanke, posebno hude izgube. Mesto ponovno najavljenega po hoda na Rim je nastala naporna gorska vojna, v kateri se morajo Angloamerikanci trdo boriti za sleherno posamezno gor sko področje. Izgube pa silijo sovražnika vedno znova na odmore v bojih, da lahko dovede rezerve in nadoknadi izgube v ljudeh in gradivu. Tudi v noči na 19. de cember in dne 19. decembra je vladal mir na vsem južnoitalijanskem bojišču. Tudi ojačena pritegnitev angleških po

možnih narodov, ki morajo prelivati svo jo kri za Angleže, je nadaljnja posledica teh težkih izgub. Poleg Kanadčanov, In dijcev, Novozelancev in Severnoameri kancev so angloameriške armade sedaj poslate v boj tudi divizije Badoglijevih Italijanov, de Gaullovih Francozov in Marokancev. Na razmeroma ozki anglo ameriški suhozemski črti odnasha sedaj osem narodov krvave glave. Pač pa ni še na nobenem bojišču nastopila židovska armada, kakor najavlja že vsa letla. Na to pa bodo angleški pomožni narodi tudi zaman čakali.

Zanimiva preusmeritev angleške propagande

Lisbona, 22. dec. T. Kakor objavljajo v Portugalu delujoči novinarji sovražnih držav, bo baje v novem letu popolnoma preusmerjena vsa angloameriška propa ganda. Pokazalo se je namreč, da dose danja propaganda, ki je stremela za opla šenjem nemškega naroda, ni imela zažele nega uspeha.

Znak nove smeri se vidi v popolni opustitvi formule »Unconditional Surrender«. V nemškem narodu hočejo sedaj raje vzbuditi vtis, da imajo združeni na rodi, in to posebno Anglija, največje raz umevanje za Evropo in evropske težnje. Anglija je prepričana, da evropska celi na ne bo mogla živeti brez zedinjene in

mirne Nemčije. Ta Nemčija bo lahko in bo morala živeti v zadovoljivih gospodar skih razmerah. Tudi ne bo smela igrati nobene politične vloge, h kateri jo ho čejo zapeljati bedasti fantasti. Samo na rodosocialistični režim bi moral biti od stranjen.

Prvi znaki te preusmeritve so že vid ni v delu angleškega tiska in predvsem v poročilih Reuterjeve agencije. V novem letu pa bodo vsi angleški in ameriški or gani zasledovali isto politiko.

S tem v zvezi so komentari glavnega urednika lizbonskega lista »Voz«, ki je v zelo ozkih zvezah s tiskovnim oddel kom angleškega poslanstva, zelo poučni.

Naše delavstvo v odločni borbi proti komunizmu

Ljubljana, 22. dec.

Med našim delavstvom po tovarnah v Ljubljani in najbližji okolici se je pričelo pretekli teden novo zdravo gibanje, ki utegne biti in bo prav gotovo mejnik v izobrazbi pristne delavske zavesti pri nas. Želja po izobrazbi in po spoznavanju vsega, kar je človeku potrebno, da zve, je med našim delavstvom zelo stara, toliko kolikor je pač stara industrija v naših krajih, toda žal so prvo vidno željo nekoč znali spretno izkoristiti zločinski ljudje, hlapeci in zapeljanci tujih protinacionalnih in protičloveških idej, predvsem marksizma. Našemu delavstvu v čast pa moramo priznati, da je tudi v prejšnjih letih, ko komunistične nevarnosti še niso poznali tako od blizu in v tako strašni luči kakor sedaj, bilo med njimi mnogo jasnovidečih in zdravih ljudi, ki se niso ustrašili opozarjati svoje tovariše, da je marksizem kot teorija in komunizem kot praksa na delavstvu samem največji zločin, ker pomeni zanj izgubo še tistih skromnih pravic, ki jih je delavstvo tedaj imelo in da pomenja komunizem v resnici rop nad delavstvom samim. Tudi mnogo naših velikih duhov je delavstvo opozarjalo, vzgajalo in ga odvajalo od protinacionalnih in protičloveških marksističnih in komunističnih gesel. Sam nesmrtni dr. Janez Ev. Krek, ki je ustvarjal tako kakor kmetu tudi delavstvu prve zadržne organizacije, je poleg tega gmotnega temelja in zaslonbe delavstvu dal tudi prvo idejo in misel za protikomunistično borbo med njim.

Delavstvo nastopa proti komunizmu

Kakor so sedanjí časi žalostni, vendar je delavstvo ljubljanskih in okoliških tovarnih tako na boljšem, da je osvobodeno vsaj vidnih marksističnih teroristov, skrite in prikritje pa se je pričelo samo izločevati, hkrati pa se je energično pričelo boriti tudi proti idejam in teorijam komunizma samega. V ljubljanskih tovarnah so se pretekli teden pričela predavanja za delavstvo, v katerih predavatelji pobijajo zmotne ideje komunizma in razgaljajo njegove zločinske naklepe ter sebične namene komunističnih voditeljev in njihovih skritih pomagačev. Najbolj razveseljuje pa je, da so ti predavatelji iz vrst delavstva samega, sami pristni delavci, ki so s svojim lastnim delom dokazali, da poznajo življenje in trpljenje delavstva, vse njegove težave in skrbi in ki so tudi sami spoznali, da je komunizem za delavstvo strašna poguba in da borba proti komunizmu koristi najbolj delavstvu samemu. Ako je marksizem, oziroma komunizem nekoč razlagal in še razlaga, da delavstvo ne spada v okvir slovenskega naroda, prav sedaj delavstvo spoznava, da je zanj rešitev le v popolni vzajemnosti z vsem narodom in z vsemi drugimi stanov, ker je njegova usoda neločljivo povezana z nami. Zato je delavstvo sedaj tudi z navdušenjem pozdravilo svoje delavske predavatelje, ki mu govorijo o potrebi, da tudi ono slopi v vrste bojev proti komunistični nevarnosti. Delavci so v debati, ki se je razvila po predavanjih, izrazili željo, naj bi se ta predavanja še nadaljevala, naj bi se protikomunistična borba med delavstvom izvajala načrtno in organizirano.

Protikomunistična predavanja

Prav tako predavanje je bilo v ponedeljek 13. decembra v Tobačni tovarni. V tej tovarni se je pred mnogimi leli prvič začelo na naših tleh zavestno in organizirano gibanje proti komunizmu in je bilo to delavstvo po večini vedno nedostopno vplivom zločinske mednarodne in protinacionalne propagande. Toda zdajnja leta, zlasti v času robotljijske okupacije so tu komunisti razvili veliko in lažljivo

propagando, da bi to delavstvo zavedli v svoje vrste. Zato je prav, da se je prav tu med delavstvom pričela borba proti komunizmu. Predaval je zaslužni g. Jože Jonke, urarski pomočnik in predsednik bivše Zveze združenih delavcev, ki je pred leti, še pred pričetkom te vojne, odločno nastopila med našim delavstvom borbo proti komunizmu. Članstvo te bivše zveze, ki ga je mnogo tudi v Tobačni tovarni, je tudi sedaj, v najhujših časih prvo in najbolj odločno v borbi proti komunizmu.

V sredo dne 15. decembra je bilo predavanje v Tovarni kletja, v soboto 18. decembra pa v Vevški papirnici. V obeh tovarnah je govoril funkcionar bivše Jugoslovanske strokovne zveze g. France Žužek, splošno priznani delavski voditelj. Krepko in jedrnat je delavstvu označil vso podlost demagogije komunizma in osvobodilne fronte in odtal edino pravilno stališče, kakršnega mora delavstvo v tem času zavzeti, da ostane zvesto narodu in domovini, pa tudi da bodo njegove pravice in socialne ugodnosti obvarovane, če ne izgubijo še teh pravic do življenja, kolikor jih ima. Lepša bodočnost čaka delavstvo le v slogi z vsem narodom in v odločnem nastopu proti komunizmu. Oba nastopa delavstva v teh tovarnah sta toliko bolj pomembna, ker je imela Jugoslovanska strokovna zveza tedaj veliko med delavstvom, ki se je sedaj složno izjavilo proti komunizmu, čeprav so skušali nekateri bivši izdajalski voditelji prav članstvo te zveze zapeljati v lažljivo osvobodilno fronto.

Prav tako so bila slična predavanja ob ogromni kakor pri: »Storač, Eiffel, Vidmar, Zmaj, Pivovarni Union, Sumi, Triglav, Ljudski in Narodni tiskarni, Kollinski, Kemični, Kunc, opekarni na Viču in Brdu, Slamič, Indus, Hribar, Mestni elektrarni in Mestni plinarni, Saturnus in drugod. Povsod so govorili zastopniki obeh navedenih bivših delavskih organizacij, katerim pa so se pridružili in se z njimi solidarizirali tudi številni predstavniki nekdanjih socialističnih organizacij, ki so javno in glasno izpovedovali svoje stališče proti komunizmu in svrtili delavstvo, naj ne naseda zlohotnim in zločinskim komunističnim agitatorjem, ki bi jih radi zavedli samo v pogubo. Prav ta vzajemnost in sloga predstavnikov vseh nekdanjih pozitivnih delavskih sil je napravila na zbrano delavstvo v vseh tovarnah zelo globok in prepričevalen vtis, tako, da moramo reči, da je sedaj delavstvo vseh nekdanjih struj strnjeno v enotni fronti proti komunizmu.

Samo opeka, s katero bo treba pozidati...

»Trgovski liste je v svoji številki od pečka, 17. decembra t. l. objavil kratek, a za komunistično rušenje porazen članek pod naslovom »Skoraj nepopravljiva škoda«. Članek med drugim pravi:

»Po mnenju naših stavbenih strokovnjakov bo treba samo za obnovitev razdejanih in požganih kmetijskih hiš ter drugih poslopij 250 milijonov zidakov. Vse naše opekarnice pa morejo na leto izdelati približno 12 milijonov zidakov. 20 let bodo torej potrebovale samo naše opekarnice, da napravijo za obnovitev razdejanj hiš potrebno opeko. Dejansko pa bo obnovitveno delo trajalo še mnogo delj, ker so razdejane tudi ceste in železnice in se bo mogla potrebna opeka dovoziti v nekatere kraje le z največjo težavo in še potem, ko bodo prometne zveze znova urejene.«

Ta članek s podatki o porabi ope-

Železničarji v protikomunističnem boju

Tudi naši železničarji so se pridružili temu mogočnemu delavskemu gibanju proti lažnivi osvobodilni fronti. Znano je, da je bilo med železničarji precej pristašev lažnive osvobodilne fronte, toda tudi v železničarskih množicah se bistrijo duhovi in železničarji spoznavajo, kam so jih zločinski hoteli zavestiti. Prirejani sta bili dve predavanji in sicer v petek, dne 17. decembra. Prvo predavanje je bilo v skladišču kolodvora v Ljubljani, drugo pa v kurilnici v Šiški. Prvemu je prisostvovalo okoli 1100 železničarjev, drugemu pa 650. Na prvem zborovanju je govoril zbranim železničarjem strokovni tajnik gosp. Maks Jan, ki je zbranim železničarjem podrobno odtal, kako je komunizem sam poteptal med komunistično revolucijo svoja lastna načela in požrl tudi vse obljube, ki jih je prej bogato trosil med slovenske male ljudi. Komunizem je obljubljal malim ljudem, da bo zgrabil magnate, razdelil zemljo in poskrbel za pravično razdelitev dobrin. Dejansko pa so voditelji komunistov pričeli daviti ravno malega človeka, dali pomoriti 15.000 poštenih Slovencev, uničili premoženje malega človeka in mu odvzeli možnost življenja. Sicer pa je to umevno, ker v vodstvu osvobodilne fronte sede sinovi ljubljanskih bogatašev, ki so imeli in imajo vsega dovolj, ki so vajeni vseh užitkov in za katere obstoji sedaj samo še ena naslada, ki se imenuje: rop, požig in umor.

V kurilnici v Šiški pa je predaval g. France Žužek, ki je temeljito razložil vso zgrešenost dela in ciljev lažnive osvobodilne fronte in ožigal tudi usodno zmoto, ako bi železničarji sodelovali s temi podlimi komunističnimi morilci in rabili slovenskega naroda ter seveda tudi delavstva, saj je delavstvo bistveni in sestavni del našega naroda. Železničarji so pri obeh predavanjih spontano in navdušeno obravnavali izvajanja obeh govornikov ter so vidno pokazali svoje zadovoljstvo, da so se pričeli čistiti tudi pojmi v njihovih vrstah in da nikakor niso več voljni trpeti med seboj podtalne in zločinske agitacije komunističnih »terencev«.

Kakor se je slovenski kmečki stan strnjeno in kot en moč postavil v boj proti komunizmu, tako sedaj mogočno vstaja tudi naše delavstvo, na katerega so lažnivi osvobodilci največ računali. Delavstvo ni več pripravljeno držati samozvanim komunističnim zločinskim voditeljem lestve k njihovi karijeri, da bi pri tem samo izgubilo kruh in življenjski

obstoje ter da bi izdajalo svoj narod. Sve-ta je borba, v katero stopa sedaj ponosno naše delavstvo, sveta in velika, kakaj delavstvo je odločeno, da stoji na oni strani, kjer je ogromna večina slovenskega naroda, namreč v borbi proti komunizmu, proti lažnivi osvobodilni fronti, pa tudi v borbi proti oprtnemu in tihim godrnjačem, ki nočejo biti ne krop ne voda in ki čakajo le na priliko, da bi se odločili za ono stran, kamor naj bi se po njihovih računih nagnila tehtnica. Delavstvo se je že odločilo in njegovo mesto je tam, kjer se vodi neizprosnna borba proti komunizmu.

Gospodarstvo

Usnje za hrvatske kmete. Da bi se pokrila potreba kmetijske prebivalstva po usnju, bodo komisarji zajednice za živino v bodoče pri prevzemu živine dajali nakazila za nabavo usnje prodajalcem. Ta uredbitev velja samo za živino, ki je bila oddana po 1. oktobru 1943.

Promet na Hrvatskem. Hrvatska država je po svoji ustanovitvi pa do sedaj dala za izboljšanje svojih cestnih naprav okoli 2 milijard kun. Glavno ravnanjstvo za javna dela dela sedaj velik načrt za izboljšanje železniškega omrežja, nadalje izgraditve jadranskih pristanišč in modernizacijo meddržavnih prehodnih in obmorskih cest.

Riž v Bolgariji. Površina pod rižem je znašala letos v Bolgariji 16.500 ha, dočim je predvideval obdelovalni načrt površino 18.000 ha. Da se obdelovalni načrt v celoti ni izvršil, je pripisovati pomanjkanju delovnih sil in živine za delo. Leta 1944. nameravajo površino pod rižem povečati na 17.500 ha, od tega v okolici Plovdiva na 7500 ha.

Nemški dejnost dolg. Ves nemški dolg se je dvignil glasom članka v »Wirtschaft und Statistik« v septembru napram avgustu na 233.22 od 227.8 milijard nemških mark, pri čemer niso vpoštevani davčni dobropisi, boni za nakup blaga, dobropisi podjetij itd. Leti so se v tekočem mesecu le malo spremenili.

Število brezposelnih v Šviciji je znašalo konec novembra t. l. okoli 7000 ter se je podvojilo napram prejšnjemu mesecu. Vendar pa je še za 300 nižje od števila brezposelnih v istem mesecu lanskega leta. Prihratek z ozirom na prejšnji mesec je pripisovati časovnemu vplivu, ker je v teh mesecih povpraševanje po delovnih

Živilske nakaznice za mesec januar

Te dni je začel Mestni preskrbovalni urad raznašati potrošnikom živilske nakaznice za mesec januar, ki se nekoliko razlikujejo od dosedanjih.

V naslednjem hočemo podati v glavnem te razlike in opozoriti potrošnike, na kaj naj pri rabi novih nakaznic pazijo. Tekst vseh nakaznic je sedaj slovenskomeški. Pri posameznih nakaznicah so razlike napram starim nakaznicam v sledečem:

1. Osnovna (do sedaj »navadna«) živilska nakaznica:

Izpuščene so na odrezkih vse količine, ki so bile natisnjene na dosedanjih nakaznicah v gramih. Konec vsakega meseca bo Prehranjevalni zavod redno objavil v časopisih količino in vrsto živil, ki se bo delila, zato naj razdeljevalci racionaliziranih živil (trgovci, zadrage, peki, gostinski obrati) in potrošniki take članke pazljivo prečitajo in shranijo.

Dnevni odrezki za kruh so sedaj razdeljeni na tri enake dele; na vsakem teh delov je natisnjeno »1/3«, kar pomeni, da se s takim najmanjšim delom odrezka lahko nabavi ena tretjina določene dnevnne količine kruha ali moka. — Podobno so razdeljeni dnevni odrezki za maslobo in živila za juho na dva enaka dela, označena z »1/2«, kar predstavlja polovico dnevnega obroka. — Odrezki za sladkor je na novi nakaznici deset (na dosedanjih pet), katerih vsaki je označen z »1/10« in predstavlja eno desetino določene celotne količine. — Odrezki za razna živila (označeni s črko »J« in s številko) so porazdeljeni po celi nakaznici ter je tako dana možnost delitve določenih živil vsem potrošnikom ali pa samo onim, ki niso pridelovalci krušnih žit ali maslobo.

Novo pa so vpeljane »naročilnice«, in sicer za trde maslobo, olje, riž (testenine) ter sladkor, sol in milo. Te naročilnice bodo morali oddati potrošniki onemu izbranemu — stalnemu trgovcu, kateremu so oddali glave novembrskih živilskih nakaznic, takoj, vsekakor pa še pred koncem meseca decembra in se bodo s tem naročili na dotična živila za januar. Preden oddajo naročilnice, naj vpišejo potrošniki na njih zadnjo stran priimek, ime in bivališče družinskega poglavarja. Prejem naročilnice potrdi trgovec s tem, da pritise svoj žig na za to določeno mesto na prednji strani glave nakaznice. — Naročilnice za kruh ali moko so enkrat še niso vpeljane, razumljivo pa je, da lahko nabavi potrošnik moko le pri svojem stalnem trgovcu.

Kot naročilnica za meso se bo za mesec januar uporabil odrezek »J 1«. Ta odrezek bodo morali oddati potrošniki izbranemu dosedanjemu mesarju, ki bo prejem potrdil s svojim žigom na prednji strani glave nakaznice na zato določenem mestu. Odrezek »J 1« bodo prečrtali mesarji s dvema navzkrižnima poševnima črtama pri vseh onih nakaznicah, kjer manjkajo odrezki za trde maslobo, t. j. pri vseh pridelovalcih maslobo. Pri strankah, ki so predložile celo nakaznico naj pustijo mesar odrezek »J 1« čist.

Z naročilnicami prednaročena živila, kakor tudi vsa ostala živila ali predmete, ki bi jih razdeljevali vsi trgovci, naj nabavi vsak potrošnik pri stalnem trgovcu.

Naročilnice odreže le trgovec ali mesar; že odrezane naročilnice trgovci ali mesar ne smeta sprejeti. Stranka jim lahko olajša delo v toliko, da zareže naročilnice razen malega dela, tako da se naročilnice lahko odtrga od nakaznice. — Zbrane in sortirano zložene ter nalepljene naročilnice bodo predali trgovci in

Mici Maverarjevi v spomin

V četrtek, 23. decembra, bo ob pol 8 v cerkvi Sv. Sreča Jezusovega masazadušnica kot obletnica za pokojno družino Mavsar iz St. Ruperta. Vabljeni!

Pred letom je bilo. V tihih božičnih noči, ko sva bili zadnjikrat skupaj. Pač nisva stili, niti Ti in še manj jaz, da se poslavljava. — Res, dalj časa kakor običajno, sva posedeli.

Tam v šent-ruperski fari je bilo. Prav tam, kjer si ugledala luč sveta, tam, kjer Te je mati — tako dobra, verna slovenska žena — vzgojila v prav tako hči. Rastla si in se razvijala v dobro in pošteno dekle; bila si ponos avlihi staršev in bratov, bila si najboljša hčerka in sestra, bila pa tudi ponos vse šent-ruperske fars. Kdo ni poznal Mavsarjeve Mici!

Usoda je hotela, da sem Te srečala. V šent Rupertu, kamor sem morala za kruhom. Bila si mi druga sestra, v Vaši hiši sem našla drugi dom. Toda prav kmalu so začeli zločinci stegovati svoje roke nad Vašo hišo. Preganjana si morala s starši iskati srehe pri dobrih ljudeh. Vendar to jim je bilo premo. Zahotelo se jim je nedolžne krvi, tudi Tvoje.

Padla si, Mici, v svetlo mladosti. — Zločinska roka ni prizanesla niti Tebi, najneodolnejši. Tako mlada, tako dobra in plemenita si bila. Zapustila si nas, Tvoje mesto je prazno, zamaš Te čakamo.

Draga prijateljica, počivaj mirno, Bog pa naj Ti bo obilen plačnik za Tvoja dobra dela! — Tvoja prijateljica.

močeh manjše. Posebno stavbna stroka v teh mesecih počiva z delom.

Ameriško posojilo Mehiki. Glasom neke vesti iz Mehike bodo Združene države dale Mehiki posojilo v višini 50 milijonov dolarjev. To posojilo bodo uporabili za ureditev rafinerij, cevovodov in raznih drugih naprav v petrolejski industriji.

Pismo iz Gorice

Sv. Miklavž v soncu - Zanimanje za naše knjige - Slovensko bogoslužje - Ugoden odmev na klic po narodnih stražah

Gorica, sredi decembra. Gorica je bila tam okoli sv. Miklavža res sončna. To so vam bili lepi, jasni dnevi, kakršnih je drugod še spomlad malo. Stalno takšno vreme seveda ni, zlasti pozimi ne, a vendarle vznjuba misel na pomlad, ki mora priti prej ali slej.

Človek se v Gorici vedno rad ustavi, ker se tu počuti zelo domačega. Ze prej je bilo bivanje v Gorici prav za prav kar prijetno. Sedaj pa se počasi spreminja tudi zunanost. Ljudje se vedno bolj sproščeno pogovarjajo vsak v svojem domačem jeziku, tu in tam se sliši tudi lepa slovenska pesem in stenski lepaki so že dvo oziroma trojezični. Kar zadeva slovenske lepake, prijetno iznenadi človeka dejstvo, da so tudi občinski uradni razglasi italijansko-slovenski; to je ugotovil tudi tržaški »Piccolo«. Sploh se je v gorški občinski hiši markaj spremenilo. Občina uraduje tako, kot to zahteva sestava prebivalstva. Sliši se tudi, da se v kratkem otvori slovenski pouk v okoliških vaseh, ki so priključene mestu. Sodimo pa, da je tudi v mestu samem potrebna slovenska ljudska šola, saj smo l. 1914 imeli Slovenci lepo število zasebnih ljudskih šol. Šolskih otrok ne manjka.

V izložbah knjigar in trafik so se pojavile slovenske knjige. Poznamoli smo se malo, ali občinstvo kaj kupuje, in ugotovili smo zelo razveseljujoče dejstvo, da se proda skoraj vse, kar pri-

de na knjižni trg, pa naj si bo pratika (te so v nekaj tednih prodali več tisoč izvodov) ali povest (v prvi vrsti »Slovenčeva knjižnica«) ali šolska knjiga (slovnice in berila za ljudske šole, računice itd.) ali časopis. Časopisi so razprodani vsi, brž ko pridejo. Vidi se, kako so tod okoli ljudje stradalni pisane domače besede, saj se pri nas več let ni tiskala nobena slovenska knjiga. Pa tudi iz Ljubljane so knjige kapljale zelo poredkoma in samo nekatere. Novi čas je prinesel tudi v tem pogledu spremembo na boljše.

O verskem življenju v Gorici je »Slovenec« je pisal. Prej maša s slovensko pridigo in petjem je bila zgodaj zjutraj, za krščanski nauk se je trudil in ubadal samo zaslužni msgr. Pavlica. Tudi v tem pogledu se obetajo boljši časi. Na Kostanjevici so očetje franciskani že vpeljali slovensko pridigo in petje pri deveti maši ob nedeljah in praznikih. Prva pridiga je že bila preteklo nedeljo. Tudi v cerkvi sv. Ignacija na Travniku se bo v kratkem začela slovenska pridiga in petje pri maši ob devetih. Krščanski nauk pa se bo za slovensko šolsko dečo vršil v vsaki župniji posebej. Slovenski verniki, dana vam je prilika, da se versko poživite in poglobite v domačem jeziku; zato ne zanemarjajte službe božje, kjer slišite tudi domačo besedo. Starši, pošiljajte otroke k slovenskemu verouku.

Na dnevnem redu so razgovori o tolovajih in njihovem razdiralnem delu. Večkrat se sliši, da so tu ali tam napravili kako novo »osvobodilno« dejanje. Tolajljivo je pa dejstvo, da že v najhujše ljudske množice prodira prepričanje, da ti ljudje kopljejo Slovencev kulturni in gospodarski grob. Koliko škoda so že povzročili na narodnem premoženju, a vendar še ne nehajo. Vse kaže, da nas hočejo tako

korenito »osvoboditi«, da nobeden ne ostane več živ. Seveda, na pokopališču vlada najlepši mir in svoboda.

Tolovajska nadlega je postala že povsod neznosna. Zategadelj se vedno bolj širi misel o potrebi samoobrambe. Marsikje si goreče želijo domobrancev; zelo ugodno je na ljudstvo vplivala vest, da bodo domobranci v kratkem začeli delovati tudi v Gorici. V Trstu so že, vsi, ki so vstopili k domobrancem v Trstu, se prav dobro izražajo ter so polni dobre volje. Tudi na Gorškem bodo gotovo pristopili k domobrancem in jim pomagali vsi tisti, ki si želijo reda in mirnega dela ter obsojajo brezglavo početje komunističnih tolpi, ki s svojim razdiranjem narodu samo škodujejo.

Najlepše božično darilo za učečo se mladino je zbirka doz-daj izšlih »Svetovih« knjig!

Važno!

Obveščamo vse darovalce za Zimsko pomoč, da se po uredbi št. 22, izdani v Službenem listu št. 15 z dne 20. februarja 1943, obdajajo od davčne osnovne dokazane prostovoljne dajatve Pokrajinskega podpornemu zavodu in vsem morebitnim drugim uradno osnovanim akcijam — torej tudi Zimski pomoči! — Opozorjamo darovalce, da hranijo dokazila o vplačilih za Zimsko pomoč!

Frankiranje poštnih pošiljk

Pokrajinska poštna direkcija obvešča občinstvo, da ji je začelo zmanjkalo poštnih znamk, ki so potrebne za frankiranje raznih poštnih pošiljk.

Pošiljatelji morajo torej nositi svoje pošiljke na pošto, kjer bodo plačevali poštnino v gotovini. Ne frankiranih pošiljk ali denarja naj ne mečejo v poštne nabiralnike.

Samo ob sebi je umevno, da so do-se-danje znamke še v veljavi ter so z njimi lahko frankirajo poštno pošiljke, v kolikor so te znamke pošiljatelju še na razpolago.

OBISČITE VELIKO BOŽIČNO RAZSTAVO GALERIJE OBERSNEL

Gospodarska cesta 3

Protikomunistično zborovanje na Ježici

Posavci so pokazali, da so odločno proti komunističnemu tolovajstvu in zločinstvu

V nedeljo, ob pol 4 popoldne, se je vršil v bivšem šolskem domu na Ježici prvi protikomunistični protestni zbor za Posavje, katerega so se udeležili v veliki množici prebivalci Ježice, Stožice, Savelj, Tomačevega, tako da več kot polovica udeležencev zborovanje ni našla prostora v nabito polni dvorani. Med drugimi so videli v prvih vrstah dvorane g. župnika Pucija Janeza, župana g. Severja Franca, g. stolnika Ilovčarja, g. dr. Ziberta Ivana, lektorja Akademije, g. Lovska, nadučitelja, g. Škerlepe, industrijalca in še mnogo drugih.

Zborovanje, ki ga je točno ob pol 4 otvoril g. Jakopič Marjan s pozdravnimi besedami, nakar je domobranci pevski zbor zapel domobranci himno »Slovenski domobranci«, je bilo izraz enotnega protikomunističnega duha vsega Posavja, klic prebujene mladine, ki odločno kliče k delu in obnovi za narod, ter zato obsoja tiste vodilne moči, ki niso v najodločilnejšem trenutku pokazali poti ljudstvu, ki ga je zapeljeval komunizem s svojo brezbožniško propagando.

Toda zdaj, tako je govoril prvi govornik Leskovec Rudolf, je mladina tista, ki je spoznala zločinski komunizem in mu napovedala neizprosno boj.

Gdč. Naglič Anica, ki je govorila v imenu deklet, je na lep način pokazala v svojem govoru razmerje med komunizmom in slovenskim dekletom, kam je komunistični nauk pripeljal del slovenskih deklet, to početje obsodila in povedala,

da je mesto slovenskih deklet v družini, jedru naroda, kateremu naj dekle služi, da s tem, da postane mati in vzgaja poštene katoliške Slovence. Govornica je žela za svoja izvajanja pohvalo in odobravanje od strani poslušalcev.

Posestnik g. Šubelj Nace pa je v svojem govoru pokazal delovanje domačih terencev, ki so edini in predvsem odgovorni za vse posavske žrtve komunističnega nasilja. Njegov govor je bil večkrat prekinjen z medkljci: »Proč s terenci! Očistimo Posavje! Dol s komunisti!«

Na oder je nato stopil poveljnik jeziške domobranske posadke g. poročnik Kos. Čuli so se vzkljki: »Živeli domobranci, živeli naši junaki, živela naša vojska!« itd., dokler ni poročnik Kos spregovoril z jasnim glasom, ter se v imenu vseh jeziških domobrancev zahvalil za vso pomoč, katero so domačini izkazali posadki tekom njenega obstoja. Nadalje je poudaril, da so on kot vsi njegovi fantje, pripravljene neustrašeno se boriti proti največjemu sovražniku slovenskega naroda komunizmu, dokler ne zasije sonce svobode nad slovenskim narodom, pa če tudi žrtvujejo za ta svetli boj svoja mlada življenja, kot so to storili kočevski junaki. Silen aplavz je prekinil njegove besede: »Živeli domobranci, živeli naši rešitelji, slava kočevskim junakom!« je vzkljkala dvorana in v očeh se je zrcalil ponos na junake slovenske domobrance, katerih namen ni rop, požiganje domacij in ubijanje Slovencev, temveč nasprotno

brantiti dom in Slovence pred zločinci. Ljudstvo zaupa njim in njihovu orožju, saj so ga zgrabili le iz ljubezni do naroda, kateremu hočejo zagotoviti obstoj.

Potem je bila podana res občuteno župančičeva pesem: »Grobovi tulijo«. Nato pa sta govorila še akademik Solar in g. Šali iz Ljubljane, ki sta v kratkih govorih pokazala vso krivdo komunističnega pokreta za bratovski pokoli, vsa njihova zločinska početja na Dolenjskem in Notranjskem, ter zadnji čas tudi na Gorškem, ter pozvala poslušalce, naj se zdaj ne ozirajo ne na desno ali levo, združijo v en sam enoten protikomunističen tabor, da ne bo tudi njih zadela nesreča onih slovenskih krajev, ki so jih »osvobodili« komunisti. Kajti komunisti osvobajajo ljudi le njih premoženja in življenja. Posavci naj zahvalijo Boga, da jih ni doletela nesreča tolovajskega raia, store pa naj tudi v bodoče svojo narodno dolžnost, in ta je, da preprečijo delovanje OF in domačih terencev v njihovih vaseh.

Ljudstvo, ki je odobravalo izvajanja obeh govornikov in se z njima popolnoma stinjaljo, je zopet vzkljkalo domobranci, slovenskemu narodu in zemlji, ter zahtevalo očistitve terencev in domačih izdajalcev.

Nato pa so vsi zapeli »Hej Slovenci«, s čimer je bilo zborovanje zaključeno. Toda navdušenje ljudstva se ni pomirilo. Vzkljkali so kar naprej. V dvorani pa so ostali fantje in dekleta, ki so prepevali narodne pesmi še zelo dolgo.

Literarni večer najmlajših

V korist »Zimske pomoči« je nastopila večeraj v Frančiškanski dvorani družba literatov pod naslovom »Literarni večer najmlajših«. Dvorana sicer ni bila tako napolnjena, kakor bi sprito človekoljubnega namena prireditelje zaslužila, toda bili so tu mladi ljudje, ki so prišli poslušati mlade ljudi v tolikem številu, da je bilo razveseljivo. In razveseljivo je bilo tudi to, da je to prvi literarni večer, ki je nastopil s Pregljev kot programom ali se vsaj spomnil njegovega jubileja, kajti kot uvod je Nikolaj Jeločnik lepo recital Pregljevo izredno močno božično zgodbo »Tolminske matere sveta noči«, ki je zajela poslušalce z res močno tragiko in še večjo poezijo. Nato se je začel pravi literarni spored, ki ga je zapel pesnik Stanko Bračko. — Mladi pesnik je s pesmijo l. 1942. označil razpoloženje časa, v katerem živimo, potem pa je z naslednjimi pesmimi udaril na ljubezensko struno ter podal nekaj lepih čustvenih razpoloženj, iz katerih je čutili pravega pesnika. Le škoda, da je slabo bral, pri čemer je precej izginil far poezije, ki ga sicer vsebujejo njegovi rahli romantični verzi. Za njim je bral dve svoji Potepuški ertici »Skalac« in »Potepuh« Iljeko Urbančič. Brez ozira na to, da je bral prehitro in bolj zase, so njegovi potepuški vzbujali samo vtis impresionističnega feljtona ter niso pričali o umetniškem oblikovanju snovi. Ostal je pri sočni reportaži, kakor smo jo pri njem že vajeni. Pač pa je pomenil odkritje tako v oblikovanju kot snovi Nikolaj Jeločnik z odlomkom iz povesti »Suhorski junak« ter »Jaslice«. Tam nam je dal slutiti, kakšna bo literatura pri nas v najbližji prihodnosti, on je zajel živce časa ter podal izredno plastično podobo današnjega borbenega dne. Odlomek o usodi legionarja Malega iz Iztokove skupine v Suhorju je podal tako realistično prepričljivo, strahotno in dramatično, da se postavlja lahko ob stran najboljšim prizorom in svetovnoznanih opisovalcev vojnih grozot iz prve svetovne vojne. Tudi drugo ertico »Jaslice«, za katero je povzel stari večerniški božični motiv, da otrok, ki gre Jezušku naproti, v snegu zmazne, je potopil v tako izvirno sodobno okolje, da je zgodba živa in močna literarna podoba današnjih žalostnih dni. Jeločnik se je s tema dvema erticama — kakor tudi s ertico, ki je bila objavljena v zadnjem »Obisk« — predstavil kot človek bodočnosti, kot tisti, ki se je izvil iz čustvenosti subjektivistične melanholičnosti, v kateri so še vsi njegovi tovariši, ter se vrgel preko literature v naročje živemu življenju in mu iztrgal nekaj močnih, dramatičnih, realističnih in v globoko mistiko vrženih sodobnih življenjskih izsekov. Za njim je sledil literarni odmor, v katerem je zaigrala na gosli mlada mojstrica Jelka Staničeva Rimskega Korzakova »Himno soncu« ter Bazzinijev »Ples palčkov«. — Njena godba je bila izredno užitna: poln intermezzo, po katerem je mlada umetnica žela vse priznanje, da je navrgla še Masseneta »Andante religioso«. — Tudi Pavle Oblak je s svojim nastopom in lepim glasom napravil dober vtis ter so prišle njegove pesmi do veljave, zlasti pesmi »Zenac«, »Tišina«. Njegov pesniški navedi ni čustveno razpoloženje, kakor pri Bračku, temveč v misli in življenjski sodbi, ki ga navaja tudi v ironijo in cinizem (Vas lepi nos). Zadnji je nastopil prozaiist Marjan Gorjup, ki je lepo bral nekaj prezerov in samanalize svoje mladosti pod naslovom »Po korakih«. Tudi tu je avtobiografska snov, kakor pri Urbančiču, toda Gorjupovo oblikovanje in dajanje literata, oblikovalca doživetkov in pa ostrega analizatorja. Njegovo občute morja ali zadnje simfonije življenja, ki mu dirigira usodo, je bilo podano zanimivo in s polno pesniško ceno. Pozna se mu še Cankarjev in Majcenov vpliv, kar pa ne škoduje, temveč samo prida, da je pri Gorjupu poudarek v misli in poanti ter se nam obeta dober analizator, ki mora dozoreti samo še do večje polnosti izraza.

Tako je ta literarni večer najmlajših odkril nekaj resničnih literarnih mladih moči. Zanimiva je celotna podoba tega rodu: v večini se odmiha od surovega naturalizma v romantično ljubezensko čustvenost in melanholijo, iz sveta zopet vae, dočim je Jeločnik stopil iz sebe in gleda svet zopet v realizmu in celo v naturalističnih potankostih, toda z drugega idejnega gledišča, kakor polpretekli materialistični naturalisti. Jeločnik navezuje zopet resnično na Preglja: na njegovo

Nevarnost komunizma

(Pastirsko pismo ljubljanskega škofa.)

Komunizem pa, »ki žanjuje in zavrača vse, kar je človeškemu življenju svetega«, kakor pravi Pij XI., je napravljen zakon in družina za zgolj svetno ustanovo, ki nima nobene pravne in pravne stalnosti. Zena je zaradi popolne osamosvoje odvezana dolžnosti do družine in do doma; odtegnjena je domačemu življenju in skrbi za otroke ter vržena kakor mož v nemirno javno življenje in v skupno industrijsko delo, skrb za ognjišče in otroke pa naj bi prevzela komunistična družba. Komunizem odreja staršem pravico do vzgoje otrok; to pravico si lasti popolnoma le brezbožni komunizem.

Po členu 124. sovjetske ustave iz leta 1936. je šola ločena od Cerkve. To se pravi, po komunistični zakonodaji je v šoli prepevadan vsakršni verski nauk, verska vzgoja je povsem nemogoča. Kristus pravi: »Pustite otročjem, naj prihajajo k meni, in ne branite jim, zakaj takih je božje kraljestvo« (Mk 10, 14) in s tem ukazuje staršem, vzgojiteljem, učiteljem, da naj otroke že od nežne mladosti dalje vodijo k njemu, jim odpirajo poznanje Boga in njegovih zagotovil, jih navajajo ljubiti Boga nad vse in bližnje kakor same sebe — komunizem pa z vsem možnim nasiljem to zabranjuje, ne pusti, da bi se otrokom oznanjale verske resnice, pač pa zahteva, da jih poučujejo v brezbožstvu in vzbujajo v njih sovraštvo do vsega, kar je božjega.

Jezus je dal svoji Cerkvi po apostolskih ukazih: »Pojdite in učite vse narode... učite jih spolnjevati vse, kar koli sem vam zapovedal« (Mt 28, 19, 20), komunisti pa s silo zabranjujejo izvrševanje tega ukaza. Sicer danes pri nas skušajo lahkoverne katoličane varati in jim pripovedujejo, da je v sovjetski Rusiji vera in Cerkve popolnoma svobodna, ločena pač od države, a s tem le osvobodena tistih vezi, s katerimi oblast v drugih državah Cerkve samo ovira v njenem delovanju, tako osvobodjena se more neovirano posvetiti svoji zgolj duhovni službi. Tako pravi komunisti pri nas, v sovjetski državi pa je drugače napisano: »Vsem državljanom je priznana svoboda opravljanja verskih obredov in svoboda protivrske propagande« (čl. 124.). Na prvi pogled se to ne zdi nič hudega. A pazite in nekoliko razčlenite vsebino te zakonske odredbe, pa se vam bo pokazala vsa brezpravnost Cerkve in vere. Kakšno svobodo priznava komunistična ustava vernikom, t. j. tistim, ki so še verni? Svobodo opravljanja verskih obredov, to se pravi, maševati, deliti zakramente, če kdo želi, vršiti obrede velikega tedna in podobno. Take obrede pa sme in more opravljati le duhovnik. Ker pa so duhovniki po večini pobili ali poslani na prisilno delo, posebno še katoliške duhovnike, je ta svoboda postala v večini krajev brezpredmetna, saj ni nikogar, ki bi bil po cerkvenih predpisih upravičen in posvečen, opravljati verske obrede. Ni pa dana svoboda verske propagande, to je učenja vere po ukazu Jezusovem. Opravljati verske obrede smejo, če je duhovnik na razpolago in če imajo verniki denar, da plačajo visoko najemnino za uporabo cerkve, pridigati, učiti, razširjati vero pa ne smejo. Jezusov ukaz se v komunistični državi ne more in ne sme izvrševati!

Dana pa je svoboda protivrske propagande. Vidite vso zlobnost komunistične zakonodaje! Verska propaganda z besedo in tiskom ni dovoljena, protivrska pa je popolnoma svobodna in uživa vsakršno podporo države. Bog mora molčati, satan pa sme povsod na glas govoriti. V šoli o Bogu, o Kristusu ne sme biti niti besede, protivrski pouk pa je ukazani, brezbožstvo je poseben šolski predmet. Takšna šola in vzgoja je tudi slovenskim komunistom cilj, pa jim nekateri zapeljani katoličani še pomagajo, da bi takšno šolo in vzgojo tudi našim otrokom vsilili. Po

(Dolje.)

baročnost, drastični naturalizem ter religiozno mistiko, ter je v tem žanru dgl najbolj zreli in zanimivi recitaciji tega večera.

Zlato srce Ljubljancanov se je lepo izkazalo ob Zimski pomoči

»Ljubljancan je le dober,« je te dni vzkljkil neki gospod, ki ima nekoliko vpogleda v sedanjo akcijo za zimsko pomoč najbolj potrebnim v Ljubljanski pokrajini. Res je, če večkrat so Ljubljancani dokazali, da znajo in radi prisrčno čijo na pomoč svojim bližnjim, kadar je sila najvišja. Spomnimo se le na dneve spomladi 1941, tedaj, ko je bilo na tisoče demobilizirancev in beguncev, kako radi in v kakem obsegu so Ljubljancani prihajali pomagat nesrečnim žrtvam vojne, pa tudi pozneje, kadar je kaka ustanova poklicala Ljubljancane na pomoč. Ni še dolgo, ko je knezoškofijski ordinariat izjavil, da je zbirka po cerkvah in Ljubljani presegla pričakovanje, čeprav seveda ni zadoščala za kritje vsega potrebnega in bo treba zbirati še dalje.

Sedaj pa kliče Ljubljancane in z njimi seveda tudi vse prebivalstvo Ljubljanske pokrajine, kolikor ni samo prizadeto, prezident general Rupnik, naj žrtvuje za svoje brate v stiski. In zopet se je izkazalo in se bo še zlato srce Ljubljancanov. Moti se, kdor misli, da pozna Ljubljancane kot nedostopnega, zakrknjenega, vase zaprtega in zaljubljenega malomeščana. V resnici je ljubljanski človek res nekoliko nezaupljiv, res nekoliko težko dostopen in pa je treba najprej omajati, premakniti s težišča njegove ustajenosti, sprožiti v njem vzmet skrite, toda vedno žive in zdrave človečnosti, potem je Ljubljancan pripravljen žrtvovati.

To se je sedaj zgodilo. Z začudenjem in zadošenjem čitamo o posameznih velikih ttrdkah, o ustanovah, o skupinah nameščenecv, delavcev, o posameznikih, kako tekmujejo, da žrtvujejo čim več in čimprej za zimsko pomoč. Kar v nekakšen ponos je posameznim darovalcem, da so v svoji stiski prvi, ki prispevajo za socialno zimsko pomoč. In kar je največ vredno: večina med njimi je takih, ki zares ne potrebujejo javne reklame, ne javne hvale, saj so trdke, ki so žrtvovali znatne zneske, pa smo o njih dosedaj čuli le malo, ker že davno ne potrebujejo zase kakšne javne propagande. Dosti je med njimi takih, ki bi najraje videle, da se njihov naslov sploh ne omenja v javnosti, rade bi pač tako storile, kakor je pisano: »Naj ne ve levica, kaj dela desnica!« Toda takšnim stališčem ni mogoče ustreči, zakaj zgledi včelejo... Pa si marsikdo med petičneži misli: »Če je dal ta toliko, zakaj ne bi dal še jaz, saj premorem vsaj toliko!« Tako nastaja tekmovalstvo, ki je

morda nekoliko narekovano od ničemurnosti, je pa konec konce plemenito in njega učinek je blagodejen.

Pa ne smemo pozabiti zopet na sveto-pisemski izrek o vdovi, ki je žrtvovala zadnja dva novčiča v dober namen. Prav toliko je vreden prostovoljen dar skromne odvetniške pisarniške uradnice, ki so ji pri izplačilu 400 lir mesečne nagrade odtegnili domenični znesek 10 lir za zimsko pomoč, kolikor nanjo odpade, pa je šla in še na posebno pole zapisala novih 10 lir prav v isti namen. Ne smemo pozabiti na zbirko uradnikov v kakem podjetju, kjer je blaginjav napravil obračun, koliko naj ti uradniki dajo za zimsko pomoč, pa se je nabralo celo nekaj stotakov več. Torej ti, ne ravno najboljše plačani ljudje, so dali več, kakor je bilo pričakovati od njih.

Zopet imamo pred očmi gospodarje. S svinčnikom nad zamazanim notesom godrnjajo: »Božič je pred vratmi, živila bo treba kupiti, darove družini, priboljšek hlapcu in dekli, ob novem letu bodo zopet na vrsti računi, tam obresti, tam plačila, kje naj jemljem? Sedaj pa ti pride še ta zimska pomoč, kaj je bilo še to treba?« tako godrnja gospodar-računar, potem pa se premisli: »Eh, pa naj bo, saj gre za dober namen. Drugi imajo še dosti večje skrbi, kakor jaz!« Pa ti sede gospodar za mizo, odmaši star zaprašen črnilnik in s že rjavim peresom izpolni položnico z nerodno pisavo ter primakne še stotak, morda dva zraven: »Nesi, fant, na pošto, to je za generala Rupnika — ne, za njegove reveže!« Da, taki so naši ljudje, taki so Ljubljancani: na zunanji trdi, osorni, kažejo se vsaj take, godrnjajo na vse svet, na vse dajatve, obvezne in prostovoljne, kadar pa se zbudi v njih žilica sočutja, tedaj se v njih zjoka zlato srce, predre trdo zunanjo skorjo, pa gredo in dajo, kolikor pač morejo.

Tako moramo pohvaliti naše ljudi in kar želimo si, da bi bili vsi tak, pa naj bi bili na zunanji še tako trdi in nedostopni, samo da bi v njihovih prsah utripala zlata srca. Želimo, da bi bilo med njimi malo ali nič izjem, kjer bi pod trdo zunanjo skorjo bil res namesto srca kamen ali takih, kjer bi tak kamen spretno skrivalo hinavstvo in mehko zunanje obličje. Zakaj na ulicah ni peči, je le trda in mrzla cesta, ulice so polne potrebnih, dosti je sirot, dosti revežev, dosti beguncev, dosti ljudi brez krova in brez hrane zaradi komunističnega tolovajstva. Vsem tem naj pomaga sedaj zlato srce Ljubljancanov.

Debecu Loizetu

V cvetu mladosti je ugasnilo življenje idealnega borca za slovenski narod Debecu Loizetu iz Begunj pri Cerknici.

Ker se ni dal preslepiti in zapeljati od brezarnodnih morilcev in požigalcev, je moral 24. novembra 1943. v Grahovem živ zgoreti.

Komaj 20 let Ti je bilo. Pa si še moral v grob, ker nisi pustil, da bi po lepi bloški zemlji požigali bele cerkvice in lepe hišice, morili poštene in zavedne Slovence, vtepal v globo s knuto v rokah rodnim bratom tuje, brezarnodne in brezbožne ideje komunizma.

Ko so te osnovali »Vaške straže«, si takoj pustil svoj študij in pohitel med svoje rojake, da jih boš bodril in vodil v boj in da jim boš v najtežjih urah stal z besedo in zgledom ob strani. Svoje delo za narod si tudi izpolnil in potrdil. Dal si za blagor naroda najdragocenejšo kar si imel, svoje življenje.

Ko sem te spoznal, sem uvidel, da si vednega značaja, poln požrtvovalnosti in tovariške kolegialnosti, poln idealizma. Govoril si: »Ko bomo uničili na slovenski zemlji komunizem, potem šele bomo mislili na druge stvari!« Narod, ki ima take borce, ne more in ne sme propasti.

Kakor bloška burja buči in tuli sedaj nad tvojim grobom in odnasa in pometa sneg z bloških hribočkov, tako bomo tudi mi v borbi, ki si jo nam pokazal Ti, dragi Lojze, da ne bomo odnehali prej, dokler ne bo izginil iz naše zemlje poslednji morilec.

Počivaj v miru in izprosi pri Bogu in Kraljici Slovencev lepo bodočnost našemu trpinčenemu narodu.

Tvoj prijatelj Jože.

KULTURNI OBZORNİK

Krasna spominska izdaja posnetkov Cankarjevih pisem

šopek Cankarjevih pisem iz Slovenskih goric na Rožnik

Jutri — v petek — izide v založbi Ljudske knjigarnje že pred meseci napovedana bibliofilska knjiga »Šopek Cankarjevih pisem iz Slovenskih goric na Rožnik«, kakor jih je uredil in govoril napisal dr. Tine Debeljak. S tem hoče Ljudska knjigarna počastiti 25. letnico Cankarjeve smrti ter prinesiti ob tej priliki s svoje strani majhen donesek k poznavanju pisateljevega življenja. 25 let je minilo že po Cankarjevi smrti, toda o njem še nimamo celotne monografije. Vse poznanje o njem je strnjeno v Zbranih spisih, ki jih je v dvajsetih zvezkih izdala Nova založba v redakciji dr. Cankarja in dr. Koblarja: v njihvih uvodih in opombah je do zdaj največ gradiva o njem kot pisatelju in človeku, poleg člankov v krajših spominskih albumih in revijah, in eseja Božidarja Vodnika, v katerem ga po svoje komentira. Nimamo pa še nobenega celotnega življenjepisa, dasi je tudi zanj že prišel čas zlasti še, dokler žive njegovi prijatelji in sodobniki. Kako dragoceni so nam danes podatki o njem njegovih prijateljev, brata dr. Karla, Mazovca, Puntarja, Kraigherja, Kocmurja i. dr.,

kakor tudi korespondenca, ki so jo objavljali Glaser ali Albrecht in Izidor Cankar v Zbranih spisih. Zdi se nam, da je danes tudi prišel čas za objavo korespondence, ki jo hrani urednik njegovih spisov ali pa še lažji pri naslovljenih. Odkrila bi nam pogled v življenje in delo pisatelja ter nam pomagala razvozlati marsikakšno literarno zagonekto. Pa tudi kot spomin na moža, ki je nam dal toliko lepega, bi danes zanimala občinstvo, čeprav nekoč ni bila namenjena za javnost. In ravno zato, ker ni bila namenjena javnosti, je še posebej pristen izraz njegovih človeških doživetij ter neprisiljenih reakcij na svet, ki ga je obdajal v življenju.

Ljudski knjigarni se je posrečilo dobiti v roke zaključen ciklus Cankarjevih pisem, ki jih je z zimovanjem pri Šv. Trojici v Slov. goricah pri zdravniku dr. A. Kraigherju v l. 1910-11 pisal na Rožnik svoji gospodinjji Stefaniji Bergmanovi, rojeni Franzotovi; obenem pa tudi nekaj spominčkov, ki jih na Cankarja hrani družina Franzotova, to je: gospe Schnablava, hčerke gospe Pfeiferjeve, gdč. Anke Franzotova, gospe Olga Legatova in g. Lado Franzot. Ti so hranili pisma, fotografije, albume in posamezne pesmi Cankarjeve kot člani družine, o kateri pravi urednik dr. Cankar, »da se je vanjo vrasel človeško kar najgloblje«. In Ljudska knjigarna se je odločila za Cankarjev jubilej, da izda te »spominč-

ke in pisma« v natančni faksimilirani izdaji, kar se doslej še ni zgodilo v slovenskem knjigotrstvu. Doslej so namreč tlekarne faksimilirale samo pesmi (Prešernove) in enostranske dokumente, ne pa štiristranskih ali osemstranskih pisem! Zdaj jih prvič tako v estetsko lepi obliki izdaja Ljudska knjigarna kot svojevrstno knjigotrsko zanimivost in redkost (500 izvodov!) Tako si je založnica zamislila knjigo kot izredno knjižni spomin na Cankarja ter kot pietetno jubilejno izdajo majhnega šopka njegovih pisem.

Vsebuje pa ta izdaja 11. pisem Nini Franzotovi por. Bergmanovi, 1. pismo možu Karlu Bergmanu, 2. soneta, izmed katerih je prvi posvečen Nini, drugega pa je samo hranila in je iz let pred naselivitvijo na Rožnik, 1. sonet Olgi Franzotovi por. Legatovi, ki je bil ponatisnjen sicer že v LZ 1910, ni pa prišel v Zbrane spise, ter 1. slikana stran iz albuma Mici Franzotovi, pozneje por. Pfeiferjevi. Poleg teh ročno pisanih spominčkov pa objavlja knjiga še neznane fotografije Cankarja in njegovega okolja: fotografijo iz l. 1911 s posvetilom Anki Franzotovi, fotografijo Ivana Cankarja pod rožniško mizo v družbi domače rožniške družine nekako iz l. 1912, družino Bergmanovih, pri katerih se je naselil na Rožniku, ter posnetek oljnatih slike gostilne »Zgornji Rožnik«, kakor jo je narisal Vavpetič za gospe Majo Franzotovo por. Lavrenčakovo.

To so novi dokumenti k Cankarjevemu življenjepisu in delu, kakor ga je zapustil v pisanih in spominskih in ka-

kor jih je videti na še neobjavljenih slikah. V priobčevanju teh — povdarjam: novih, ne morda ponatisnjenih! — dokumentov, ki imajo velik pomen za Cankarja človeka, pa tudi Cankarja pisatelja, ter v tiskarsko in knjigovezniško brezhibni tehnični izvedbi, ki to knjigo postavlja med najlepše slovenske knjige, leži pomen te jubilejne knjižice.

Urednik dr. Tine Debeljak je napisal temu »šopku spominčkov in pisem« kratek uvod, ki naj bo donesek k Cankarjevemu življenjepisu, obenem pa komentar pisem. Ta pisma v uvodu ne ponatiskuje, temveč samo izšepava in komentira, zato faksimili izšepava spajajo organ-sko v vsebino te knjige, ter niso samo dodatki, kakor bi si kdo mislil. Debeljak svoj uvod naveže na spomin Cankarjevi smrti ter s tem izpričuje jubilejni značaj izdaje. Ker pa so pisma pisana iz Slovenskih goric na Rožnik, ki je postal drugi Cankarjev dom, se peča predvsem s bivanjem Cankarja na Rožniku. Tam je l. 1910, ko se je Cankar preselil iz hotela »Tivolci« v gostilno Zgornji Rožnik, gospodinjilja ga. Nina Bergmanova, Cankarjeva znanka iz dijaških let in prva Kettejeva oboževanka, ki ji je — 13. letni — zapel štiri pesmi. Ta ga je sprejela v svojo družino, kjer se je počutil kakor doma. Ko se je Bergman preselil v Jezernico na Koroško (l. 1911), kjer je umrl in kjer ga. Nina še živi, je prevzela »gostilno in Cankarja njena sestra Mici Pfeiferjeva, ki je potem gospodinjilja Cankarju do jeseni l. 1917, ko se je preselil v mesto k dr. Ježu v »Jamo razbojnikov« v Škofjo ulico, da je še leto nato

umrl v deželni bolnišnici 11. XII. 1918. Debeljak opisuje Cankarjev prihod na Rožnik ter njegovo življenje tam po podatkih, kakor jih je dobil od članov Franzotove rodbine, predvsem gospe Nine same in gospe Lavrenčakove. Ne gre mu za legendo o Cankarju, temveč za resnične podatke, ki naj bodočemu življenjepisu pomagajo od podobe resničnega Cankarja. Tu so zbrani vsi podatki iz njegove najbližje okolice tega časa, od ljudi, ki so živeli z njim na Rožniku. Seveda je tu samo nekaj malega gradiva, kajti živih prič teh njegovih let je še mnogo in vsak bi vedel povedati še dovolj zanimivosti. Nato označi na kratko Rožnik, kakor se kaže v Cankarjevi tvorbi teh let, in kako je družina Franzotovi prišla v njegovo »literarno obdelavo«. Nato pa preide na bivanje Cankarjevo v Slov. Goricah pri dr. Kraigherju, pri čemer se opira na žive priče, predvsem pa na pisma. Ta pisma pregleda v treh prerezih: 1. kako so Slov. Gorice vplivale na Cankarja; 2. kaj je tam literarno ustvarjal; in 3. kako si je želel nazaj na Rožnik in k njegovim ljudem. In tu vidimo, da je bil vtis zimske, blatnih Slov. goric zanj porazen, da se je tam vseh sedem mesecev silno mučil s pisanjem »Lepe Vede« ter da si je samo želel zopet Rožnika, od katerega se je bil že poslovil. Ravno s temi pismi je Cankar napisal Rožniku in njegovim ljudem najlepši spomenik ip slavošpev.

Kot zadnje poglavje pa Debeljak opiše, večinoma s Cankarjevimi besedami, njegovo tragično slovo od Rožnika, od

Zadnji dom kočevskih junakov

Kot drugi ni bil ta junak,
in drugim grobnim grob enak.

Gregorčič.

Ne gre mi iz spomina sobotni večer. Pogreb, kot ga še ni videla Ljubljana, pokop kot ga še ni zrl slovensko oko. Ugrajski hrib, odel v tenak snežen pajčolan, se je pogrezal v mrak, ko sem se z vso množico vred povzpela na rob gozda pod Sance. Vsa Grajska planota (s šancami vred) je bila čudovito okrašena: gosta vrsta v modro odetih postav z krvavoredečimi, prizganimi plamenicami v rokah. V svitu krvavoredečih plamenov pa se je pomikal sprevod izpod vrha Grajske planote na kraj pokopa s štirinadesetimi kralji kočevskih junakov. Dolga je bila vrsta. — Kaj bi rekla »rdeča« Ljubljana, ko bi tako nesli v enem samem sprevodu skozi njo, drugo za drugo, deset tisoč kralj, žrtve komunistične revolucije med nami? — Zlostinke... pogrebni psalmi... presunljivi zvoki godbe. Ves gozd okrog kraja pokopa je napolnila množica pogrebov... Od daleč sem poslušal padanje grude na krste junakov — zagrmelo so tri fastne salve... Odšel sem domov, ne da bi videl grobove.

Včeraj popoldne, ko je sonce za hip privoščilo jesenski Ljubljani svoj čarobni pogled, sem obiskal kraj počitka kočevskih borcev. Bela, na novo posuta pot te privede do Sane mimo kapelice sv. Antona na jaso, obdano s smrekami. Ves gozd okrog, posebno pa planota sama, je ekrbno pogrbljena, na njej pa se boči visoka gomila v obliki loka, odprtega proti trnovski strani. Na notranji strani gomile je 34 križev z imeni padlih junakov, med križi pa leže šopki, prevezani z narodnimi trakovi. Vrh in zunanja stran gomile je vsa zasuta s krasnimi venci. Kdo vse je poklonil kočevskim borcem te dokaze ljubezni, hvaležnosti in spoštovanja? Tam berem na slovenskem

traku: »Neustrašenim borcem — I. in II. razred uršulinske mešanske šole. Nežna mladina že ve, da so možje in fantje, ki tukaj počivajo, padli zato, da bo ona nekoč imela življenje, vredno ljudi! Oni veneč iz rdečih nageljnov nosi trak z napisom: »Kočevskim junakom — slovenska dekleta.« Prav, mladence, da ste se skušale oddolžiti junakom za njih žrtve, kajti dali so življenje tudi zato, da boste ve nekoč mogli vršiti vso polnost poslanstva slovenske žene. Tam spet mi obstane oko na krasnem evetju. Pogledam: junakom ga je poklonila roka slovenskih solnikov, hvaležna borcem za slovensko kulturo, ono kulturo, ki sloni na priznavanju treh največjih vrednot: mati, domovina, Bog. Komunistem pa ima za to kulturo le strašno porogo.

Stopil sem v sredo planote, dojel s pogledom Ljubljano, Barje in vse obzorje, potem pa uprl pogled v gomilo in se pokrižal, da bi zmolil za pokoj padlih Očenaš. In tečaj sem videl v duhu pred seboj mogočen hram s podpeškega marmora. Tega bo nekoč narod postavil svojim dragim bratom in sestram, vsem žrtvam, ki jih je naše dni terjal z naše zemlje rdeči zmaji. Naj bo ta stolp poslednji dom izmučenim kostem, razmetanim po naših gozdovih in krasnih jamah. Ta hram naj bo grob neznane slovenskega junaka, moža, žene, otroka, ki počivajo, sam Bog ve kje, junaka, ki je padel zato, da bo naš rod mogel živeti. Stolp mrtvih junakov naj bi vsako noč žarel v močni svetlobi, da bi bil živim svetilnik. — Ko bo naš rod iskal novih polov, naj ga svetloba z Grada, slovenske akropole, osvetli pred črni zmot in divji valovi strasti. Naj sveti stolp mrtvih Slovencev v dolgo dobo miru, pravice in ljubezni.

Vi pa, kočevski junaki, počivajte v miru sredi bele Ljubljane, kjer smo vas pokopali:

»da mrtvi borec boste blizu nam.«

Novi grobovi

† Karl Prelog. Umrli je v Ljubljani ugledni posestnik in tudi po vsej deželi znani veletrgovec Karl Prelog. Rajni, za katerim žalujemo ne le vsi njegovi dragi, ampak tudi številni njegovi namestenci, leži na svojem domu na Dvornem trgu 3. Pogreb bo iz hiše žalosti v soboto, 25. decembra, ob pol treh pop. Naj počiva v miru, žalujočim naše iskreno sožalje!

† Ivana Burgar. Umrli je posestnik na Visokem gospa Ivana Burgar. Pokopali so jo 22. t. m. na farnem pokopališču v Šenčurju. Naj počiva v miru, žalujočim naše iskreno sožalje!

Osebnosti

Promocija. Na ekonomsko-komercialni fakulteti katoliške univerze v Milanu je bil promoviran za doktorja kot prvi Slovenec g. Aleksander Smid iz Ljubljane. Iskreno čestitamo!

Poročila sta se v trnovski cerkvi gđe. Mara Zupane, uradnica, in g. ing. Hans Mrešar. Prišli sta bila gđ. Beril Felko in Blažir Vladimir, trgovca. Poročal je g. docent dr. Lenček Ignacij. Mlademu paru želimo veliko sreče in božjega blagoslova.

Zgodovinski paberki

23. grudnia:

918. leta je umrl nemški kralj Konrad I. Iz imenitnega frankovskega rodu je bil kot sorodnik Karolingov izvoljen v novembra 911. leta za nemškega kralja. Kljub veliki osebnosti hrabrosti ni mogel na znotraj razpravljati in od zunaj ogroženo državo spraviti v red. Lotarij III. in saski vojvoda ga sploh nista marala priznavati za svojega vladarja. Državo so od vzhoda leto za letom napadali madžarska krda, nemški plemenski vojvode pa so se prepirali med seboj in s svojim kraljem. Konrad je uvidel, da mora država propasti, če ne dobi močnega vladarja, zato je svojemu bratu in frankovskim velikašem svetoval, naj izvolijo po njegovi smrti za kralja Henrika, vojvodo saškega, njegovega glavnega nasprotnika. S tem je Konrad pokazal svojo osebnostno veličino, ko je koristil rodu žrtvoval koristim države.

1875. leta se je rodil v Sodražici Ivan Prijatelj, književni zgodovinar, profesor na ljubljanski univerzi. Gimnazijo je dovršil v Ljubljani, na Dunaju je študiral slavistiko in bil 1902. leta promoviran za doktorja. Po večlet-

katerega se je posvetoval v zavesti, da gre v mesto — umirat.

Takšna je ta knjiga Cankarjevih faksimiliranih pisem, ki jih je izdala Ljudska knjigarna, da počasi spomin 25 letnice smrti tega velikega slovenskega pisatelja, tako tesno povezanega z Ljubljano in njenim Rožnikom. Z njo je poklonila ljubiteljem slovenske književnosti lep donesek k življenjski Iva Cankarja ter lep pogled v njegovo človeško doživljanje Slov. gor in pri gozdu slovenskega Rožnika, ki ga imenuje »blagoslovljeni sončni Rožnik«, svoj drugi dom, svojo »zadnjo postajo«.

Na začetnem uvodu je akad. slikarica Bana Remec zajela Cankarja iz teh let med Slovenskimi gorami s klopotem in Rožnikom, sončnim Rožnikom, obsejanim z rumeno svetlobo; na platnicah pa je šopek pisem karakterizirala s kiznanleto.

Tako se knjiga v vseh ozirih predstavlja kot dragocena, resnično bibliotičska knjiga, ki je tudi označena s številskimi, gotovo le še škoda, da ne bo poceni 220 L ne bodo mogli kupiti tisti, ki bi jim prišla najbolj prav: dijaki in mladi ljudje. Toda pri ogromnih tiskarskih in knjigovodskih stroških je cena razumljiva. Je pa gotovo eno najlepših božičnih daril, ki bo nudila ljubiteljem lepih knjig resnično ugodje.

Za božično darilo naj bodo »Svetove« knjige!

Za današnji dan

Koledar

Četrtek, 23. grudnia: Viktorija, devica in mučenica; Servul, spoznavalec; Mardonij, mučenec.

Petek, 24. grudnia: Adam in Eva; Hermiona, devica; Tazila, devica.

Dramsko gledališče

»Cvrček za pečjo«. — Red Četrtek. Ob 16.

Operno gledališče

Zaprio.

Kino »Matle«

»Glas srca«. — Predstave ob 15 in 17.30.

Kino »Unlon«

»Ob meje«. — Predstave ob 15.30 in 17.30.

Kino »Sloga«

»V zmešnjavi občutkov«. — Predstave ob 15 in 17.

Lekarniška služba

Nočno službo imajo lekarni: mr. Sušnik, Marjani trg 5, mr. Deuklanjšček, Gosposvetska c. 4 in mr. Bohinc ded., Cesta 29. okt. 31.

OBVESTILA »PREVODA«

Nakazovanje živil za mesec januar

Peki, trgovci in zadruga v Ljubljani se pozivajo, naj v uradu na Novem trgu štev. 4-II. dvigajo nakazila za živila za mesec januar 1944 po sledečem abecednem redu: Peki od A—Z, dne 24. t. m.; trgovci od A—J, dne 27. t. m.; K—M, dne 28. t. m.; Me—R, dne 29. t. m. in S—Z, dne 30. t. m.

Prodaja mesa in mesnih izdelkov na odrezek št. 658

Potrošniki bodo dobili pri mesarjih, kjer so prijavljeni, v petek, dne 24. t. m. 20 dkg govejega mesa in 7 dkg mesnih izdelkov proti oddaji odrezka št. 658 decembrske živilske nakaznice, izdane od mestnega preskrbovalnega urada v Ljubljani.

Obvestilo mesarjem

Vsi mesarji morajo biti zaradi dodelitve mesa in mesnih izdelkov v četrtek, 23. t. m. točno ob 8 na mestni klavnic.

Vsakdanja Ljubljana po kronistovih zapisih

Vlom na univerzi pred sodiščem

V prvi polovici letos je bilo vlomljeno v podstrešje ljubljanske univerze. Tam je bilo shranjeno 5 kosov lepgega žametja in kos pliša, kar je bilo vredno nad 380 lir. Lastnik tega blaga je bil neznan. To blago sta odnesla dva dekca, neki klepar in njegov brat, mizarski pomočnik, ki sta bila zaposlena pri popravilih v podstrešju. Klepar pa je v maju odnesel nekemu kleparskemu mojstru še bakreno kopalno peč v vrednosti 2.500 lir. Zaradi obeh tatvin sta bila obtožena in ključana pred kazenskega sodnika-poeidca na okrožnem sodišču Stanko B. kleparski pomočnik in brat France, mizarski pomočnik. Oba sta priznala krivdo. Prvi klepar je bil zaradi obeh tatvin obsojen na 2 meseca strogega zapora. Drugi pa zaradi prve tatvine na 20 dni strogega zapora.

Iz zemljiške knjige

V petih dneh od 15. do 20. decembra t. l. je zemljiška knjiga izvedla 9 prenosov lastniške pravice na osnovi raznih knjižnih in darilnih pogodb. — Vrednost prepisanih nepremičnin znaša 920.550 lir. V decembru letos pa je bilo izvedenih že 22 lastniških prepisov za vrednost 2.267.580 lir. — Na osnovi darilne pogodbe je dr. Volbenk

Kliment, posestnik in ravnatelj podaril polovico nepremičnine vlož. štev. 625 kat. občine Kapušinsko predmestje (hiša št. 2a v Dukičevem bloku) svoji soprogi Kliment Milici. Vrednost polovice hiše je cenjena na 500.000 lir.

Čini Robotitjevi junakov pred sodiščem

Ne prihajajo sicer direktno Robotitjevi junaki pred naše sodnike, toda indirektno se pri mnogih razpravah razkrijujejo lepi in čudni čini teh junakov, ki so bili veliki ženskarji, skrivavi in bahavi. Mnogo žensk je bilo že na strožje kazni obsojenih, ker so s temi ljudmi vodile nečedno življenje ali pa jim pomagale pri raznih nočnih orgijah. Pred kazenskim sodnikom poidecem na okrožnem sodišču je bila te dni zaradi prestopka po §-u 280 k. z. zoper javno moralno obsojena neka zakonska dvojica. Jospina R. in Tone R. sta oddajala stanovanje v Hrenovi ulici dvema počestnicama, ki sta plačevali za sobo 150 lir mesečno. Obe ženski sta vodili v sobo dan in noč svojeke lastnike in tudi vojake. Ti pa so zakoncema plačevali kot nagrado za rabo sobe po 5 do 10 lir. Zaradi zvodništva sta bila zakonca obsojena in sicer prva Jospina R. na 2 meseca, Tone R. pa na 1 mesec strogega zapora.

»Slovenčev koledar« je izšel!

Naročniki, dvignite ga pri upravi
»Slovenca«, Kopitarjeva ul. 6 — Ljubljana

Bekanntmachung der Platzkommandatur

Die Passierscheinstände der Platzkommandatur ist am 24. 25. 26. Dezember 1943, sowie am 1. Jänner 1944 geschlossen.

Objava

mestnega poveljstva

Urad za potne dovolilnice mestnega poveljstva je 24., 25., 26. decembra 1943, kakor tudi 1. januarja 1944 zaprt.

Zimska pomoč za naše umetnike

Ljubljana, 22. dec.

Ker je veliko število naših likovnih umetnikov v zelo težkih razmerah in nujno potrebujejo zimske pomoči, je gospod pokrajinski prezident general Leon Rupnik nakazal znesek 100.000 lir v ta namen, da se iz tega zneska ob sodelovanju Narodne Galerije in Društva likovnih umetnikov odkupijo slike in skulpture tistih naših umetnikov, ki potrebujejo nujne pomoči.

Za Zimsko pomoč

Iz pisarne odbora za Zimsko pomoč smo prejeli: Odbor Zimske pomoči je nakazal za begunce iz Dolenske novih 25.000 lir. Poleg teh pa je daroval Javornik Josip lesni trgovec iz Zalne še 4000 izrecno za dolenske begunce. Belokranjskim beguncem, katerim doslej še ni bil odprt kredit je dano na uporabo 200.000. Lir 100.000 je bilo takoj nakazanih. Vse prejemneje Ljubljance in trgovce prosimo, da po svojih močeh prispevajo v blagu, perilu in obutvi za najpotrebnejše Darove sprejemamo v prostorih Zimske pomoči poleg trgovine Rojina, nasproti Daj-Dama. Urad posluša dopolne in popoldne.

Za informacije glede Zimske pomoči kličite: 47-71 (fnt. 44) Prostor Zimske pomoči so v Pucinijski ulici 9/1 levo. Denarne prispevke pošiljajte po čekovnih polnicah na »Pokrajinski podporni zavod — Zimska pomoč — ček. račun 16.580/1

Božičnica hrvaške kolonije

Konulat NDH priredi v petek, dne 24. decembra, v svojih prostorih v palači Bata svojim državljanom božičnico. Prireditve bo trajala od 17 do 18.

Popust pri tramvajskih mesečnih vozovnicah za državne nameščence

Po sklepu upravnega odbora malozemeljske družbe je oženjenim državljanom uslužbencem, katerih skupni bruto-prejemki na plači in vseh dokladah (izvzemši doklade za družinske članke) ne znašajo več kot 1000 lir mesečno, odobrena znižana vozovna na cestni električni železnici v Ljubljani. — Redna cena za mesečne vozne listke se jim zniža od 60 na 40 lir in to samo za vožnjo od stanovanja do urada, kjer je kdo zaposlen. — Vsak državni uslužbenec, ki se želi poslužiti te ugodnosti, mora predložiti uradno potrdilo, iz katerega mora biti razvidno: 1. priimek in ime, 2. da je oženjen, 3. bruto-prejemki z vsemi dokladami (izvzemši doklade za družinske članke) 4. stanovanje, 5. urad, kjer je zaposlen.

Izkaznice za znižane vozne listke se dobe na podlagi gornjega potrdila samo pri glavni blaginji v remizi, mesečne vozne znamke pa pri obeh blaginjah, t. j. v remizi in podstaciji na Bleiwešovi cesti. Mesečne znamke morajo biti obnovljene 1. dne v mesecu. — Nove izkaznice se izdajajo vsak mesec, izvzemši zadnje in prve dni v mesecu t. j. od 28. do 5. med uradnimi urami od 8 do 12 in od 14 do 16. — Združene javnih uslužbencev za Ljubljansko pokrajino.

Gledališki koledarček za leto 1944 prinaša številne zanimive zgodovinske podatke in slike o gledaliških predstavah. Dobi se pri gledaliških blaginjah in biljetarjih ter v vseh knjigarnah in večjih trafikah. Opozorjamo, da ima vsak koledarček svojo tekočo številko, ki bo do dolocen datum izdane. Za nagrade so določena knjižna in druga umetniška darila.

Dnevne novice

Božična služba božja pri Sv. Petru. V petek, na predvečer božičnega praznika: ob 16 pete božične jutranjice, ob 17 slovenska peta božična masa za sveto noč. V soboto, na Božič s svetlo maso ob 6 naprej, ob 6.15 orglana sv. masa pred izpostavljenim Najsvetejšim, ob 9 slovenska peta masa z blagoslovom; ob 14 božična pridiga, božično darovanje okrog oltarja; slovenska pete liturgije matere božje z blagoslovom, nato versoljna odveza za člane 3. reda. Vsi župljani so lepo povabljeni, da za sveti praznik Kristusovega rojstva pridejo k službi božji v farno cerkev.

K jaslicam spada tudi Knjiga o jaslicah

100 strani, 38 slik. — Cena 8 lir
Dobi se v knjigarnah

V počastitev spomina padlih akademikov — borec iz Most Franca Balantič in Franca Kremljara je nimenovani dobrotnik poslal Vincencijevi konferenci v Mostah 300 lir. Bog povrni!

V počastitev spomina svojega pokojnega tovariša g. Viktorija Cenciča so njegovi uredniški tovariši nabrali za Vincencijev konferenci pri Sv. Petru znesek 1045 lir.

Vincencijevi konferenci v Mostah je nimenovani dobrotnik daroval v počastitev spomina rajnega Slovencevega urednika g. Viktorija Cenciča 100 lir. Bog plačaj!

Knjižnica Pokrajinske delavske zveze (prej Delavske zbornice) na Miklošičevi cesti 22 v Ljubljani bo odprta na dan pred božičem, 24. decembra, od 10—12. Sicer je odprta vsak delavnik od 10—12 in od 14—18.

Najlepše božično darilo dekletom in fantom — Vodila za vzgojo zdravega in čistega roda

Gerely: Daj mi svoje sreče — knjiga za dekleta. — Brošura 30 lir, vezana 45 lir. — Totlu: Pomladni viharji — knjiga za fante. — Brošura 25 lir, vezana 40 lir. — Jakič: Svetla pot — knjiga za fante in dekleta. — Vezana 45 lir.

LJUDSKA KNJIGARNA V LJUBLJANI
Pred škofijo 5. — Miklošičeva cesta 5.

»Nasi« — sodobno najprimernejše božično darilo za vsakogar je spominski krušnik krušnik znamke »Nasi« Klein, Wolfova.

Kako nekdanj in kako danes obhaja sveto božično noč naš trpeti kmet, bomo videli na frančiškanskem odru na sveti dan in na praznik sv. Stefana ob 17.

Nallena peresa, boljša, dobro ohranjena kupuje po najvišji dnevni ceni trvdka EVEREST, Prešernova 44.

Za čistotelo ust in grla Fornicot tablete. Dobite v vsaki lekarni.

Zahtevajte AMIDON tablete proti glavobolu, nevralgiji, gripi, influenci in revmatizmu. — Dobite jih v vsaki likarni.

Dramsko gledališče

Petek, 24. decembra: Zaprio.
Sobota, 25. decembra, ob 16: »Cvrček za pečjo«. Izven. Cene od 22 lir navzdol.
Nedelja, 26. decembra, ob 16: »Normanski junaki«. Izven. Cene od 22 lir navzdol.
Ponedeljek, 27. decembra: Zaprio.

Operno gledališče

Petek, 24. decembra: Zaprio.
Sobota, 25. decembra, ob 15.30: »Sneuročka«. Izven. Cene od 32 lir navzdol.
Nedelja, 26. decembra, ob 16: »Prodana nevesta«. Izven. Cene od 32 lir navzdol.
Ponedeljek, 27. decembra: Zaprio.

Za vse predstave o praznikih, operne in dramske, so vstopnice v prodaji od četrta, 23. t. m., od 10.30 dalje. Zaradi prevetkega nalaga se vstopnice ne rezervirajo. V petek, 24. decembra, dnevna blaginja popoldne ne bo poslovala, sicer pa vsak dan od 10.30—12.30 in od 16—18.

Poizvedovanja

Najdeno je bilo zlato nalivno pero. Dobi se v trgovini Vera Remec, Poljanska 13.

V soboto zvečer je bila najdena večja vsota denarja. Lastnik jo dobi v trgovini Vera Remec, Poljanska cesta 13.

Izgubila sem osebno izkaznico na ime Ana Stepančič. Naprosim najdljela, naj jo odda v upravi »Slovenca«, Kopitarjeva ul.

Našel se je dežnik pred glavno pošto pri šišenskem tramvaju. Dobi se v Ljudski tiskarni pri vratarju.

vice, kjer je živel spomin na življenjski obisk Moje v času študentske ljubezni. Umirajoča mali se govori o njej. Vse ga spominja na greh in vendar zavestno ne išče podatkov o Moje, o kateri misli, da ga je že zdavnaj zavržila, kakor bi zaslužila. Moje pa je na svoji strani trpela ter šla svojo pot v življenje. Ko pa pride Moje na nekakšno Lučko v Petrušičev razred, jo ta vzljubi kot bi ljubil svojo Lučko z molitve na gori. Ko poj na nekem izletu reši iz vode, je dan pogoj za nov sestanek med njim in Moje. Po petnajstih letih spoznata, da sta si bila ves čas v duši zveza v hrepenenju drug po drugem ter sta oba sprejemala svojo osamljenost in bol kot pokoro za greh na gori. Očistena stopita v zakon v izpolnitve svoje molitve na gori.

To je vsebina povesti, ki je po snovni strani kot problem globoko zajeta in tudi resnično živa. V izvedbi čutilno jare zopet Beličevega zavestno poudarjanje moralne teze, s katero ustvarja idealistično nebo nad tokom življenja, kar še kaže kot miselna analiza lastnih čustev, toda življenjski tok v dnu je živ in zanimiv in la rešuje delo. Knjiga ni naperjena na zunanje efekte, temveč je branje za tih in zbrane ure. Z njo je Belič lepo stopil na knjižni trg v znamenju zavestnega premaganja naravnosti in nakazal pot, po kateri nam zori nova izrazito hotena katoliška literatura.

»IVANHOE« - darilo za božič!

Prisilno med komunističnimi tollovaji na Goriškem

Tudi na Goriškem uvajajo komunisti enako trpljenje in strahote kakor na Dolenjskem

Pred menoj sedita dva mlada fanta. Njuna zaraščena obraza sta blede, oči jima gorijo v nekem čudnem sij, ozirata se okrog sebe, kot da ne moreta verjeti, da sedita na resničnem stolu in josta kruh ter srebata kavo. Njuna obleka je povlačna, zmečkana in zamazana. Govorita razburjeno, a s trdnim prepričanjem in jasno zavestjo.

Bila sta dalj časa med tollovaji na Goriškem. Ujeli so ju, ko sta se vračala domov iz Gonarsa, pa so ju najprej hoteli »likvidirati«, a jima je vendar uspelo, da sta preprosto te poklicne krvnike našega naroda, da so jima milostno dovolili, da smeta stopiti med te samozvane »borce« za svobodo. Po enem tednu življenja med tollovaji sta pobegnila. Takole pripovedujeta:

»Vračala sva se iz Gonarsa«

»Vračala sva se proti domu, da po dveh dolgih letih intervencije v bado-ljevskih taboriščih vendar prideva do-mov in zopet vidiva svoje, starše, brate in sestre. Pri racijah so naju po-brali, odpeljali, nič naju niso zaslišali in nikoli povedali, kaj sva zagrešila in zakaj naju čuvajo za žično ograjo.

V dolgih mesecih življenja v tabori-šču sva videla, da morava midva in nešteto drugih nedolžnih sedeti v tabori-šču zato, da lahko slovenski voj-skaški pišejo v svojih časopisih, da so ujeli in imajo zaprtih toliko in toliko tisočev »ribelov«. Spoznala sva tudi, da so množice nedolžnih morale zato trpeti, da so omogočile mirno in varno življenje tistim komunistom, ki jim je v Ljubljanski pokrajini postalo pre-voče, pa so se umaknili in se dali in-ternirati. Edino ti so se v taborišču dobro imeli, dobivali so več paketov, saj je zanje skrbela Rdeča pomoč, imeli so denarja in predvsem odlične zveze z slovenskimi oficirji in vojska-ji v taborišču. Prišli so v pisarne, kradli so internirancem denar, sicer pa je vse to ilak že znano!

Ob sramotnem italijanskem polomu sva zbežala iz taborišča v Padovi in se potikala po severni Italiji. Eden iz-med naju dveh je obolel, pa sva ob-stala v neki vasi blizu Mestre pri Be-netkah.

Ko se mu je bolezen izboljšala, sva šla naprej. Prišla sva srečno do Go-ric, ustavila sva se v vasi Bilje in

imela sva smolo, da sva prenočevala ravno pri terencu. Ponoči je prišla po naju komunistična straža, to so oboro-ženi terenci, in naju je odpeljala na drugo stran Vipave, kjer je bilo tolo-vaško taborišče. Terencec je nama ves čas govoril:

»Tovariša, sedaj sta pa prišla do-mov, med naše ljudi, sedaj se bosta lahko masčevala za vse krivice, ki so vama jih prizadejali Lahi. Ma vesta, sedaj smo vsi Slovenci edini in bomo pregnali vse okupatorje.«

Take in podobne nama je sviral in razlagal, da se po celi slovenski domo-vini razlega komunistična puška, ki nam bo priborila svobodo.

Pozdrav slovske straže

Ko sva prišla v taborišče, naju je pri vходу pozdravila slovska straža. Vprašala sva terenca kako to, da komunisti zaupajo ujetim badogilevskim vojskaškom orožje?

Odgovoril je, da ti niso ujetniki, ampak so naši prijatelji ter so iste misli z nami in se tudi borijo proti zatiranju.

Malo se nama je čudno zdelo, a bila sva tiho. Loteval se naju je isti oče-tek ko takrat, ko so naju v Ljubljani peljali v Poljansko vojašnico in po-tem sva bila dve leti za žičnimi ograda-mi.

V tem taborišču je bil italijanski banditski bataljon. Dali so naju pod stražo in dejali, da naju bo zaslišal sam »il comandante«. To je že bolje, bova vsaj zaslišana, sva upala.

»Il comandante«

Cez kako uro pride po naju straža in naju odpelje pred komandanta. Ko sva ga videla, bil se skoraj sesedla. Bil je tenente Remo, junak iz nešteti prete-pov v Gonarsu, kjer je brcal in klofotal neoborožene slovenske in-ternirante! Bil je tam oficir pri slovski posadki, ki je stražila slovenske »ri-belle«.

On naju seveda ni poznal, zato pa midva tem bolje njega. Vse del se je široko za polomljeno mizo in pričel »interrogatorio«. Hotel je vedeti vse, natančno je izpraševal o razmerah v Gonarsu in se čudil, kako to, da naju ni poznal, če sva bila res proti Nem-cem, ker on je vendar vedno gledal,

da je prave komuniste protežiral. Ta-krat je bilo treba drugače delati, sedaj pa je nastopil čas, ko je treba stopiti v direktno borbo.

Bila sva »skoraj« pijana od tega, kar sva slišala, toda ko sem se včepnil v bedro, sem se prepričal, da bedim in ne sanjam...

Najin bedni izglez ga je prepričal, da sva res to, kar sva trdila in ne kaka belogardista, ki so največje barabe na svetu.

Ker sva bila Slovenci, naju je po-slal v slovensko tolovaško taborišče v Volčjem gradu pri Komnu. Tja naju je peljala »karaula«, to je izvidnica, broječa tri moze.

Bili so oboroženi do zob in gnali so naju s puškami, pripravljenimi na strel. Staro, že »legendarno« slovsko junaštvo. Ko sva prišla v taborišče, so se naši borci zelo prijazno razgovar-jali z vsemi »okupatorji in krvoloki« in videl sem že tukrat, da te so-delovalanje med komunisti iz naših kra-jev in laškimi tollovaji zelo široko in stalno. Sicer slovenski komunisti ni-majo bogve kakšga spoštovanja pred badogilevskim junaštvom, a iz tega ne delajo hrupa, ker dobro vedo, kje njih same čevlji žuli.

Šlo nama je za kožo

V tem taborišču je bila posadka 23 moč: komandant je bil neki Dušan, po-litkomisar pa neki Mirko. Tja naju je strogo zaslišal in tedaj nama je res šlo za kožo. Bil je mnogo bolj neza-upljiv in po besedah sodeč zelo krvo-ločen.

Na vsak način naju je hotel prisili-ti, da bi priznala, da sva belogardista. Naredil nama je cel govor. Razlagal nama je, da se slovenski narod a po-motijo svojih komunistov bori proti Italijanom in da so komunisti masč-valet za krivice, ki so jih nad Ljubl-jstvom zagrešili slovske vseh barv. Taki sva rekli, da sva midva tudi pretrpela nezasišane krivice in se hočeva masč-ovati.

Da, tovariša, lahko se bosta masč-ovali, če bom videl, da sta vredna našega zaupanja. Prvo, pa se hočem prepričati, da nista belogardista, ker tiste bomo vse pobili, ker so izdajalci.

Pa sva ga prekinila: Saj midva ni-sva izdajalec, ko sva vendar dve leti trpela pod slovske knute v taborišču.

Kljub temu sta lahko izdajalec, če sta belogardista. Ti so proti nam in zato so izdajalci...

Ni nama šla v glavo ta logika, a ni-sva mu upala povedati, da je ta mo-drost za naju pretežka, govorilo zato, ker sva predlozilo gnala v taborišču... medtem, ko so se oni »borili« proti oku-patorju in se je število internirancev z »razmahom« te borbe sorazmerno ve-čalo...

Eden izmed naju se je že prej ra-nil in pričel pljuvati kri. Dejal je, da ima jetiko, ki si jo je nalezal v ta-borišču.

To je naposled moza le omečilo in dejal je, da bova doživela izredno čast in bova tudi midva smela stopiti v vrste »borcev za svobodo«. Postal naju bo v bataljonski štab, ki naju bo po-tem vključil v bataljon.

V »bataljonskem štabu«

Drugo jutro so naju z izvidnico poslali v »bataljonski štab«, ki je bil takrat v Stanjelu. Tovariši štabovci so se šopirili v vasi, dočim je bilo tabori-šče za moštvo četiri ure iz vasi v hri-bu. To pa zato, da so lahko funkcionar-ji držali moštvo skupaj, ker bi se jim drugače porazgubilo po vasi in marsikdo bi porabil priliko in po-begnul.

»Štab zase, moštvo zase...«

Štabovci so seveda lahko tudi bolj nekontrolirano hodili po hišah in si dali streči od ljudi.

Zvedela sva, da je bil to »4. koroški bataljon brigade S. Kosovele«.

Bataljon je štel okrog 400 moč, bili so dobro oboroženi, a slabo obuti, raz-trgani, užili in garjavi. Razpoloženje je bilo obupno. Bili so po večini pri-šilni mobiliziranci, izjemni med njimi je bilo pet žensk, ki so se ločile od

ostalih po krvoločnosti in prostoškem obnašanju. Najslabši pa so bili Ljub-ljancani, ki jih je bilo med njimi ka-kih 40—50. Po večini so bili bivši in-terniranci, ki so se dali v zadnjih me-secih internirati zato, da so potem v taboriščih organizirali in vodili komu-nistično propagando ter pripravljali internirance za primer italijanskega zloma zato, da gredo v hribe.

Ostali so prostovoljno pri tollovajih. Bili so prave barabe in so se v vseh ožirih ostro ločili od ostalih. Iz nji-hovih vrst so izšli vsi funkcionarji. Komandant je bil neki Stjenka, a po-litkomisar pa neki Nani, doma v Ljub-ljani, kjer ima ženo, ki se vozi k nje-mu v hribe, mu olajšuje težave komu-nističnega komisarčevanja, ga razve-duje, kadar je slabe volje in mu sla-ša življenje. Istočasno pa služi kot ku-rika in obveščevalka. Sekretar v šta-bu je pa neki Arnik iz Ljubljane. To so kolovodje, pod njimi so pa še nižji funkcionarji, tudi skoraj sami Ljub-ljancani.

Teror in propaganda

Vršili so brezobziren teror nad moštvom. Disciplino so vzdrževali le z nasiljem. Slepili so mobilizirano rajo o namišljenem raju, ki jih čaka v bo-dočem komunističnem redu, trosili go-rostane laži o beli in plavi gardi, do-mobranci. Tako so lagali, da so sami sebi verjeli in take bedastoče kvasli, da bi jih dapes tudi midva ne verjela, če jih ne bi sama slišala. Tam pa je človek odrezan od sveta, navezan edino na novice, ki mu jih servira komisar in ni čuda, če naposled preprosto člo-vek zapade namljivim tolažbam, ki jih spremljajo tudi brezobzirne grožnje.

Fantje pa le majejo z glavami! Toda vse skupaj ne pomaga. Tudi preprosti človek verjeme lažniku le nekaj časa. Za vsak konec meseca jim obljubljuje konec vojne, kot obljub-lja propali gospodar zaostalo plačo svojim nameščencem.

Fantje so mirni, z vedno večjo ne-voljo prenašajo teror komisarjev, sili in naveličani so poteptanja po gozdovih in bi že zdavnaj pogrnili, če bi ve-deli, da jim je pot odprta, a za sedaj jih komunisti prepričujejo, da jim je pot nazaj zaprta, da jih bodo Nemci in domobranci mučili in ustrelili.

»Sumljive bo treba likvidirati«

A to ne pomaga. Skoraj ne mine dan, da ne bi izginil kak fant. Včasih odnese a seboj kak mitraljez, puško in opremo pa vedno. Zato je koman-dant Stjenka nekoga dne omenil ko-misarju, da novinci dezertirajo. Treba

Božične dajatve za Zimsko pomoč

Na podlagi št. 1. naredbe o upravlja-nju Ljubljanske pokrajine z dne 20. sep-tembra 1943 št. 4 Službeni list št. 273-66 iz 1. 1943 in smatrajoč za potrebno, da doseže pokrajinska socialna ustanova »Zimska pomoč« čim večji uspeh,

odrejam:

Čl. 1. V času od vstetega 23. decem-bra do vstetega 2. januarja 1944 se bo pobirala na vstopnicah v vsem predsta-vam državnega gledališča in vseh kino-podjetij v Ljubljani posebna davščina, ki znaša 1 liro za vsako prodano vstopnico. Ta davščina se steka v blagajno »Zim-ske pomoči«.

Čl. 2. Kino-predstave, ki se bodo vršile izključno v korist »Zimske pomoči« v kinu »Unionus«, v »Maticu«, v »Slogu«, na Kodeljevem in v »Mostah« v dnehi, ki jih bo določila »Zimska pomoč«, so pro-ste kakršnih koli davščin.

Čl. 3. Dne 31. decembra 1943 in dne 1. januarja 1944 se bo pobiral k vozov-nicam mestne cestne električne železnice poseben pribitek v višini 0,50 lire kot prispevek za »Zimsko pomoč«.

Čl. 4. Dne 31. decembra 1943 in dne 1. januarja 1944 se bo pobiral od vsakega obiskovalca gostinskih obratov vseh vrst o priliki vsakega plačila znesek 1 lire, namenjen za »Zimsko pomoč«.

Čl. 5. Vsi imetniki radijskih sprejem-nih aparatov plačajo poleg radijske na-rodne za mesec januar 1944 še enkrat-ni prispevek 10 lir v korist »Zimske po-moči«.

bo to vnaprej preprečiti in nezaneslji-ve likvidirati. Stal sem za grmom, ko sta se pogovarjala in postalo mi je vro-če! Treba se bo posloviti, preden naju oni ne »posljejo«!

Pa še na druge načine so skušali fantje simulirati.

»Bolniki«

Skoraj vsi so bili bolni, vsak dan se je kak fant spomnil, da ima to in to bolezen in je nesposoben za vojso. Nekateri so res dosegli, da so jih po-stali na dopust.

Tudi kmetom nekaj ni prav.

Komunistična propaganda je v za-četku s svojimi osvobodilnimi in na-cionalno poburjanimi lažmi res pre-motila ljudi, da so mislili, da je tolo-vaštvo nekaj slovenskega, nekaj na-šega. Toda pojavili so se po 8. septem-bru badogilevski bataljoni, ki družno z izkoreninenci iz naših krajev ropajo slovensko ljudstvo. Slovenski kmet pa mora živeti vsu mednarodno komu-nistično »odrgo«, ki je pozabila na svoj narod in se je pritepla med nas, da naš narod razdvoji in spravi v nesrečo.

Kmet vidi, da je »osvobodilna« go-stobesednost samo krinka za nekaj, kar on ne bi hotel podpirati.

»Vsi smo enaki«

Nekoga dne nam je bral komisar iz brošure, da so pri komunistih vsi ena-ki, vsi tovariši, vse se razdeli enako na vse, zato je tudi hrana za vse ena-ka in enota.

Tu se je komisar ustavil in pristavil, češ da vsi vidijo, da je res tako, ker je tudi v tem bataljonu hrana enotna. Bilo je pa tako, da se opoldne in zvečer nisi smel približati štabu, sicer gorje! Funkcionar, na katerega si naletel, te je tako nahrulil, da si se dva dni tresel in pričeval, kdaj bodo prišli in te poslali v »prekormando«, odkoder se ne boš več vrnil.

Iz hiše pa, kjer je bil štab, pa si že od daleč zavohal prijetne dišave.

Nenadno slovo

Tekel je že šesti dan, odkar sva se potikala okoli štaba. Tožila sva, da sva bolna in sva več dni poležavala v ne-kem seniku. Na večer se je pa razve-delo po taborišču, da gremo naprej, proti Trnovskemu gozdu! Tam bo pa možnost za beg zelo malhan in Bog ve, kaj bodo z nami počeli v tistih brez-končnih goščavah. Saj so funkcionarji že par dni govorili, da je morala med moštvom znaniti in da bo treba nekaj ukreniti, da se prepreči godrnjanje in pobegi. Mogoče bo tam komandant Stjenka izvedel svoj čistko.

Ponoči sva se splazila iz senika in odšla s tiholetskimi koraki v Sturje. Zjutraj sva počakala na avtobus in se pripeljala v Trst. Imava občutek, kot da sva se iz neke teme in more vrnila zopet k luči in znova pričela živeti življenje, vredno človeka!

V spomin Pavlu Poženefu

Petnajstega ok-tobra zvečer je bil iz ribniških zaporov odpeljan med drugimi tu-di poveljniki po-sadke v Loškem potoku Pženef Pavle iz Ljublja-ne. Zvezanega, oropanega in vsega zapljuva-nega so ga pri-peljali z njegovi-mi fanti z Blok, V trčni zavesti v pravilnost svojega protikomunističnega boja, ni klonil glave, ni prosil milosti in ni obupal, ampak s ponosom je dvigal glavo in s prezirnim zrl na sodnike, ki so ga odšli. Vedel je, da ga čaka smrt, toda na to ni mislil. Zal mu je bilo le za fante, ki jih je do zadnjega bodril in dvigal zavesti, in zal mu je bilo zapuščene matere doma. Napisal ji je še zadnji pozdrav na svojo sliko, nato vzel rožni venec in prosil svojo nebeško Go-spo za moč in vztrajnost v boju, prosil je za svojo mater, naj ji Bog da moči in tolažbe, in molil je za svojo domovino, da njegova žrtev zanj ne bi bila zaman. Kakor je bil prej vedno do kraja vesel, tako je sedaj molil glasno s poudarkom in z vso dušo. Tedaj so ga sredi noči po-klizali kruti rablji. Škočil je pokonci, nas bežno pogledal in šel v noč.

Odšel si brez slovesa od nas, Pavle, ti, ki si bil tako naš. Kamor si prišel, smo te vsi ljubili, in kar bi nam ukazal, bi zate storili. Bil si cel moč, čeprav še mlad po letih. Ob oltarju in na gorah si izklesal svoj lep značaj: vedno vesel, od-krite duše, dober in nesebičen do konca.

»Vprašuješ, kakor da bi bilo bogve kaj. Delal sem v neki baraki in zdaj bom šel v drugo. To je vse. A ne: spraviš sem v smeh predrage meščane.«

»V smeh?«

»Razume se, da se niso smejali meni.«

Ni hotel več mučiti ljubezne sestre-ce, zato se je odločil, da ji pove, kako se je ponorčeval iz gospe Mongolfetti.

»Saj poznaš to gospo?«

»Da Pred nekaj tedni sem jo videla pri gospe Ceciliji.«

»Res? Kako »rad bi bil tudi jaz na-voči! Rad bi videl gde matroni, kako se-ta skupaj in zdihaleta nad propadajo-čim svetom, nad pokvarjenimi ljudmi in nad ničvrednim slovsčvom... Gorje, če bi ne bilo njiju, da bi se borili proti tej pokvarjenosti, gorje če...«

Amarilis je vedela kako bratu ohromi njegova duhovnost. Prisilila ga je, da ji je brez opazk povedal to, kar jo je za-nimalo. V glavnem je bilo to: Gospa Mongolfetti je prišla v knjižarno Ansel-mini in kupila nekaj knjig, ki jih je na-meravala podariti za božič. Res, da je do božiča bilo še vedno kot mesec dni, a ta doba ni bila prevelika, da je stroga gospa mogla natančno pregledati kupljene knji-ge, ker ni zaupala nikomur, niti papežu.

Nesramni Aminta pa ji je poleg verskih knjig zabil še novele opata Castija... Stvar se je razvedla. Nekateri so se zgražali, drugi pa so se hlinili zgražanje. Nekateri so se čudili, čemu je dvignila toliko vika knjige, ki je slučajno zašla v nepravilno zavoj... Nekateri so govorili: jasno je, da ima gospod Anselmini lepe stvari v svoji trgovini. Nekaterim pa se je zdelo čudno, kaj je mogla gospa Mongolfetti spoznati, da se pod tako le-pim imenom skriva nekaj nedovoljenega.

XV.

Zdaj je Amarilis vedela, kaj pomenijo skrivnostne besede gospe Cecilije. Dejala ji bo: Vem, da je tvoj ničvredni polbrat zagrešil strašen zločin. Zdaj se boš končno le odločila, da pretrgaš vse zveze s temi ljudmi in jih prepušča njihovim usodi...

Nima pomena, da bi šla k njej. Kreni-la je zopet proti domu. Nekaj časa sta šla molče skupaj, nato pa jo je Aminta vprašala:

»Se vračša?«

»Hotela sem iti v mesto. A stvar ni nujna. Bom šla drugič.«

»Saj se ne vračša zaradi mene. Grem samo po nekaj svojih stvari. Pred nočjo

se vrnem v mesto. Nočem te zadrževati. Če ti je ljubše...«

Amarilis ni odgovorila. Misli-la si je: »Zasluzi, da bi ga pretepla, a vendar ni tako hudo, kakor sem se bala.« Cutila se je kot nekam potolaženo. Ni zagrešil ni-kakega zločina; vendar pa mu ni hotela pokazati, da je zadovoljna, da ni bilo hujskega. Zato je molčala.

Cez nekaj časa je dejala:

»Kako krasen dan!«

Kmalu pa se je njen obraz zresnil, ko ji je Aminta začel pripovedovati o svo-jem, kakor je trdil, novem življenju.

»Krasno mesto. Mesto, kakršna Bog ustvarja in hrani za svoje izvoljence. Si že kdaj slišala o doktorju Erlenchachu?«

»Ne? Čudno! Pravi genij je. Delala bova skupaj.«

»Kdo pa je ta doktor?«

»Erlenchach. Nenavaden kemik. Iznašel je nov način zdravljenja, ki bo sprevlil na podstrežje med staro šaro vsa doseda-nja zdravilna sredstva. Gre namreč za nadomestitev izločila zlez s stokrat močnejšo tvarino... Razumeš?«

Ne, Amarilis ni razumela in tudi ji ni bilo na tem, da bi razumela. Zdelo se ji je, da vs še preveč dobro, v kakšen po-sel se je vrnil nesrečni fant. A ni si upala reči ničesar, ker je bil mladenič pre-več navdušen za delo, o katerem je ve-dno sanjal; namreč o iznajdbah, alkimiji in podobno. Domislijavemu in duhovitemu Amintu je vedela, kaj naj reče. Pred navdušenim fantom, ki je sanjal o čudoviti

božičnosti, pa je ostala brez besed. Mol-čala je tudi, ker je ob takih prilikah mlade-nič postal nemalo krat kar nežen, kar se drugače ni zgodilo. Tako tudi danes.

Zal mi je zaradi mame,« je dejal; »ne bom ji mogel več prinašati v toliki mno-žini knjig, ki so ji tako všeč...«

Oh, saj res: mamine knjige, njeni na-otniki... Kako je mogla pozabiti nanje: »Kako sem pozabljiva!« je vzkliznila.

»Kljub vsemu moram v mesto. Ne smem odlašati.«

Pojasnila je bratu, za kaj gre. Ta pa ji je dejal:

»Samo za to? Če nimaš drugega, si lahko prihraniš pot. Naočnike za stare ljudi dobiš kjer hočeš. Čez pet minut ti jih že priskrbim.«

Preden se je Amarilis zavedla, kaj hoče, jo je že odvedel v hišo don Elija, češ da so v hiši trije stari ljudje in bodo brez dvoma imeli kakšne naočnike za gospo Marijo Luizo.

XVI.

Človek mora biti precej pogumen, da vstopi v tujo hišo in prosi za uslugo ljud-je, ki jih komaj pozna. Toda tudi boječi se zganajo, če jih pogumni prime za roko. Sicer pa tudi vse hiše niso enake. Neka-tere ne sprejemajo tujih ljudi, druge pa kažejo že na zunaj svojo gostoljubnost. Takšna je bila don Elijeva velika rožnata rožnata hiša. Na koncu vrta je kazala mimoidočim svojo ljubeznivo pročelje, kakor če bi hotela reči: Seveda, vstopite

na kratek razgovor in na kozarec vina. Skozi trte in sadno drevje je iztegovala do glavne ceste lepo stezo, ki se je zde-la kakor vabeča roka.

Don Elija ni bilo doma. Ves dan je prebil v župnišči na drugem koncu vasi. Vračal se je domov osredno polodne in zve-čer. Pozimi je odhajal točno ob sedmih, poleti pa ob šestih v svojo duhovno de-lavnico kot dober Gospodov hlapec, ki se točno drži reda in se vrača domov sester je odhajala od časa do časa od-stranjevat pajčevin v njegovo puščav-niško votlino, kakor jo je imenovala po-hlevna gospa Gema; ali njegov brlog, ka-kor je župnišče imenovala bojevita gos-pa Klara. Don Elija ni rekel ničesar; ni se upiral, a tudi ni bil hvaležen. Pustil jima je to veselje, kakor ga pustimo otrokom, ki ne delajo nič slabega. Se-veda se nista smeli dotikniti njegovih knjig in papirjev, ki jih je imel cele ku-pe po vseh kotih. Ker se je silno vani-mal za krajevno zgodovino, je celo živ-ljenje nabiral stare papirje, ki jih je na-šel po kmečkih podstrežjih in kletih. Vso umazanijo iz cele vasi, kakor je tr-dila gospa Klara. »Nikar se ne boji,« je pristavila, »da bi se dotiknila tvojih za-kladov. Niti s koncem prsta se jih ne dotakne. Toda v vsaki posteni hiši je treba od časa do časa uporabljati metlo.«

Don Elija se je le nerad sprilazil s tem. Godrnja je z nezaupnim pogledom sle-dil brezobzirno metlo. »Ti mar ne zado-ščajš La Fiorina?« jo je vprašal nekoč.

96. Tam preko polj, onstran potoka pa je pod skrivljeno vrbo jokaj pes. Za svojo Mičo je jokaj na grobu, Rahun, on edini in mlade snežinke.

(Konec.)

Kaj je novega pri naših sosedih

Z Goriškega

Duhovniške vesti. V slovenskem delu goriške nadškofije so se izvršile v zadnjem času sledeče spremembe v duhovniških vrstah. Č. g. dr. Humer Kazimir, župnik v Opatjem selu, je bil imenovan za stolnega vikarja v Gorici. Na njegovo mesto v Opatjem selu pride č. gosp. Vinko Črnigoj, dosedaj kaplan v Komnu.

Kaplan v Komnu postane č. g. Mirko Rener, kaplan v Ribenberku pa č. gosp. Franc Srebrnič. Č. g. Anton Zagar zapusti Stomaž ter pojde za župnika v Sedlo. Kobjeglavski župnik č. g. Drašek Ivan bo upravljal tudi štanjsko župnijo, č. g. Berec Bogomir, župnik v Vrabčah, pa Lozice. Za župnega upravitelja v Godoviču je bil imenovan č. gosp. Josip Kapus, duhovnik ljubljanske škofije. Č. g. Franc Švara, kaplan v Nabrežini, je bil imenovan za župnika v Zgoniku. Idrijski dekan č. g. Hektor Carlet zapusti Idrijo ter pojde za nadžupnika v Ogled. Idrijo pa bo upravljal č. gosp. Janko Zagar, župnik v Ledinah, ki je postal prodekan.

Koruzi za kuretnino. Objavljen je odlok goriške prefekture, s katerim se določa, da lahko vsak kmet obdrži 3 kg koruze za vsako kokoš ali drugo perutnino.

S Spod. Štajerskega

Vojaske koncert v Pragerskem. V Pragerskem se je te dni mudila neka edinica nemške vojske s svojo vojaško godbo ter je priredila vojaški koncert. Dekleta, članice krajevne organizacije Štaj. dom. zveze, so vojake lepo pogostile že na postaji. Po koncertu pa je bil družabni večer v Berglezovi gostilni.

Predbožične prireditve na Spodnjem Štajerskem. Krajevne skupine Štajerske domovinske zveze prirejajo te dni predbožične prireditve, na katerih podeljujejo voditelji organizacije darila in odklovanja materam in otrokom.

Koncerta za zimsko pomoč. Trboveljski simfonični orkester je v zadnjem času priredil uspele koncerte v Trbovljah in Zagorju. Čisti dobiček obeh koncertov je šel v korist letošnje zimske pomožne akcije.

Pomagajte, da bodo vsi, ki so potrebni pomoči, z novim upanjem v življenje in z vero v svoje brate stopili v Novo leto!

Za božič obdarujte svoje prijatelje s „Svetovimi“ knjigami!

KLOBUCARNA „PAJK“
VAM strokovno osnaži, preoblika in prebarva Vaš klobuk, da izgleda kot nov. — Lastna delavnica. Zaloga klobukov. — Se priporoča.
RUDOLF PAJK, LJUBLJANA,
SV. PETRA CESTA ŠT. 53
MIKLOŠEVA CESTA ŠT. 22
(Nasproti hotela Union)

MALI OGLASI

POSTREZNICO
za ves dan, pridno in pošteno, sprejemem. — Naslov v upravi »Slovenec« pod št. 8869. (b)

REVNO DEKLE
15—16 letno, pridno, pošteno, sprejemem rodno brez otrok za vsako popoldne. — Za gospodinjstva dela. — Predstaviti se samo s starši. Naslov v upr. »Slovenec« pod št. 8797. (b)

HARMONIKE
klavirske. Scandall. Frontalini, Anelli, Maggi. Rolini od 24 do 120 basov; šivalni stroji pogrezljivi, ugodno naprodaj. »TRIGLAV«, Resljeva cesta 16.

LEPO PUNČKO
s kosarico, prodam. — Naslov pove upravnika »Slovenec« pod št. 8871. (f)

V PONEDELJEK
zvečer okrog štete, ure sem zgubila ročno torbico na tramvajski progi iz Šiške do Figovca. V torbici je bilo nekaj denarja, legitimacija in dovoljenje za ime Tronclj Marija, Perovo št. 13. Grosuplje. Pošten najditelj naj odda svoj legitimacijo in dovoljenje upravi »Slovenec«, ostalo lahko obdrži.

PRODAM
pribor, smoking, jračke, usnjeno torbico in kratki sportni suknič. Naslov v upravi »Slovenec« pod št. 8858.

PRODAM:
moške visoke črne in nizke rjave čevlje št. 43, visoke črne št. 40. Oblike in plač za 8 do 10 letnega dečka. Naslov v upravi »Slovenec« pod št. 8870.

MIJA, PODGANE
in šurke zanesljivo pokončate s sirupom, ki ga dobite v drogeriji KANC, Židovska ulica 1. (f)

UDOBNO SOBO
oddam solidnemu gospodu, lahko takoj ali s 1. jan. Naslov v upr. »Slovenec« pod št. 775.

STAR PAPIR
kupujemo, R. Weber, Prečna ul. 8, nasproti Mestnega kopališča.

STEKLENICE
razne vrste, kupujemo. Plačamo dobro. Na vaše želje jih prevzamemo na doma. B. Guštin, Vodnikov trg št. 2.

POSODO
za kisanje repe dobite pri Gospodarski zvezi, Bleiweisova 29.

BREZOVE METLE
držaje za lopate, omele itd., dobite pri Gospodarski zvezi, Bleiweisova 29.

OD »MAMA« MLEKA
prazne škatlice zopet kupujemo. B. Guštin, Vodnikov trg št. 2.

Slamič Ljubljana

Kupuje SUHE GOBE
stalno in po najvišjih dnevnih cenah

BRINJE
istrsko ima na zalogi Ed. Pišler, Vrhnika.

Umrli nam je naša dobra žena, sestra in teta, gospa

Burgar Ivana

posestnica na Visokem

Pokopali smo jo 22. dec. na farnem pokopališču v Senčurju. Maša bo brana zanj dne 21. decembra ob 9 dopoldne v cerkvi Marijinega Oznanjenja v Ljubljani.

Visoko, Velesovo, Ljubljana, dne 22. decembra 1943.

Janez Burgar, mož; Frane Sajovic, dr. Jože Sajovic, brata; nečaki, nečakinje in ostalo sorodstvo.

V BOJU ZA SVOJO LJUBLJENO SLOVENSKO ZEMLJO JE MORAL MESECA OKTOBRA PRI RIBNICI DATI SVOJE MLADO ŽIVLJENJE TUDI NAS SRČNO LJUBLJENI

PAVLE

GOLGOTO, KI JO JE PRESTAL ZA SVOJO DOMOVINO, MU BO PRAVICNI POVRNIL Z ZMAGOSLAVJEM!

SVETA MASA ZADUNICA BO DAROVANA V PONEDELJEK, DNE 27. DECEMBRA 1943, OB 7 NA RAKOVNIKU.

PAVLA POZENEL, MATI

JO ŽICA, ZVONKA, SESTRI; ANICA, ZAROCENKA

NAMEŠČENCI TVRDKE KARL PRELOG

NAZNANJAMO ŽALOSTNO VEST, DA SMO IZGUBILI IZ SVOJE SREDE BLAGEGA SEFA, GOSPODA

KARLA PRELOGA

VELETRGOVCA

KATEREGA BOMO OHRANILI V TRAJNEM SPOMINU!

LJUBLJANA, DNE 22. DECEMBRA 1943.

Nehalo je biti zlato srce našega srčno ljubljenega soproga, skrbnega ateka, brata, svaka in strica, gospoda

Karla Preloga

veletrgovca in posestnika

Truplo nepozabnega pokojnika leži na njegovem domu.

K večnemu počitku ga bomo spremili v soboto, dne 25. decembra ob pol treh popoldne iz hiše žalosti na Dvornem trgu 3, na pokopališče k Sv. Križu, kjer ga bomo položili v rodbinsko grobnico.

Prosimo tihega sožalja.

Ljubljana, Zarečje, Trst, Kozlek, Zagorje, New York, Letchworth Village
dne 23. decembra 1943.

Globoko žalujoča soproga Ela roj. Blaznik; Karel in Lovro, sinova
ter ostalo sorodstvo